

Ministeriet for Børn og Undervisning, Uddannelsesstyrelsen

**RKV-arbejdsgruppens rapport om anerkendelse af
realkompetencer**

til

Rådet for Voksen- og Efteruddannelse (VEU-rådet)

**Rådet for de grundlæggende erhvervsrettede uddannelser
(REU)**

Rådet for Erhvervsakademiuddannelser og Professionsbacheloruddannelser (REP)

Rådet for de gymnasiale uddannelser

Folkeoplysningens Dialogforum

November 2011

Indholdsfortegnelse

1. Indledning og baggrund.....	3
1.1 Hvad indeholder rapporten?	5
2. Sammenfatning af arbejdsgruppens væsentligste drøftelser og anbefalinger.....	6
2.1 Oversigt over RKV-arbejdsgruppens anbefalinger.....	9
3. Opsamling og perspektivering af arbejdsgruppens tværgående drøftelser og anbefalinger.....	13
3.1 Kortlægning af vejlednings- og rådgivningsaktiviteterne før en RKV (før-fasen)	13
3.2 Udredning af mulighederne for at RKV-ordningerne i uddannelserne kan få et bredere sigte herunder et erhvervs- og beskæftigelsessigte	15
3.3 Kvalitetssikring af RKV-arbejdet med særligt fokus på udvikling af et kvalitetskodeks for anerkendelse af realkompetencer.....	17
3.3.1 Gennemsigtighed, troværdighed og ensartethed	17
3.3.2 Lærerkvalifikationer og kompetenceudvikling	18
3.3.3 Organiseringen af RKV-arbejdet	19
3.3.4 En styrket sammenhæng mellem RKV og merit	20
3.4 En styrket informationsindsats	22
4. Den økonomiske incitamentsstruktur	26
5. Opsamling og perspektivering af arbejdsgruppens uddannelsesspecifikke drøftelser og anbefalinger	28
5.1 Arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU)	28
5.2 Grunduddannelse for voksne (GVU)	30
5.3 Almen voksenuddannelse (avu) og de almengymnasiale uddannelser	31
5.4 Videregående voksenuddannelse (VVU) og diplomuddannelserne	31
5.5 Erhvervsuddannelserne.....	33
6. Opsamling af øvrige forslag	35
Bilag 1. Begrebsafklaring og oversigt over mulighederne for anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne.....	38
Bilag 2. RKV-ordningernes aktivitetsudvikling på VEU-området.....	44
Bilag 3. Forandringsteori for en kommende informationsindsats	45
Bilag 4. Kommissorium og arbejdsgruppens sammensætning	46

1. Indledning og baggrund

Realkompetencevurderingsordningerne i uddannelserne (RKV-ordningerne) har som formål at styrke voksnes muligheder for at deltage i voksen og efteruddannelse samt forbedre deres muligheder på arbejdsmarkedet gennem en formel anerkendelse af det, de allerede kan og ved i forhold til formelt fastsatte uddannelsesmål.

RKV-ordningerne giver, afhængig af det enkelte uddannelsesområde, voksne adgang til uddannelse, individuel tilrettelæggelse og afkortning af en uddannelse, samt udstedelse af et kompetencebevis, hvis dele af en given uddannelse eller et uddannelsesmål vurderes som opfyldt, eller udstedelse af et uddannelsesbevis, hvis hele uddannelsesmålet i en uddannelse vurderes som opfyldt.

Med lov nr. 556 af 6. juni 2007 om ændring af forskellige love på Undervisningsministeriets område blev der på voksen- og efteruddannelsesområdet indført adgang til anerkendelse af realkompetencer på de områder, hvor der ikke allerede var mulighed herfor samt en udbygning af de eksisterende RKV-ordninger.

Som led i lovovervågningen af lov nr. 556 af 6. juni 2007 har Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) i 2007 gennemført en undersøgelse med det formål at vurdere, om reglerne om udbygning af anerkendelse af realkompetence på voksen- og efteruddannelsesområdet mv. har haft den tilsigtede virkning og kvalitet. Undersøgelsen blev rekvireret af det tidligere Undervisningsministerium. Undersøgelsen fokuserer på uddannelsesinstitutionernes praksis, og på hvordan de forvalter deres rolle og ansvar i forbindelse med realkompetencevurderinger (RKV), herunder om og hvordan arbejdet med RKV er organisatorisk og ledelsesmæssigt forankret. Undersøgelsen kortlægger udbredelsen af RKV inden for alle voksenuddannelser i Danmark. Undersøgelsen viser, at udbredelsen af RKV på mange uddannelsesinstitutioner stadig er begrænset og peger på en række barrierer for udbredelsen af RKV, herunder et begrænset kendskab hos befolkningen til muligheden for at få anerkendt sine realkompetencer. Den begrænsede udbredelse af RKV-ordningerne i uddannelserne på uddannelsesinstitutionerne afspejler sig også i Ministeriet for Børn og Undervisningsaktivitetstal på de forskellige uddannelsesområder, som det fremgår af bilag 2.

Det tidligere Undervisningsministerium har som opfølgning på lovovervågningen af lov nr. 556 af 6. juni 2007 og Folkeoplysningsudvalgets rapport om Folkeoplysnings samfundsmæssige betydning udarbejdet en handlingsplan for anerkendelse af realkompetencer på VEU-området. Handlingsplanen er bygget op omkring fire tværgående temaer og indeholder initiativer, som skal understøtte en bredere implementering af RKV-ordningerne i uddannelserne. I foråret 2011 nedsatte Uddannelsesstyrelsen en arbejdsgruppe til at varetage arbejdet med at udfolde handlingsplanen for anerkendelse af realkompetencer, herunder et kortlægnings- og udredningsarbejde.

De fire tværgående temaer i handlingsplanen og kommissoriet for arbejdsgruppen er følgende:

1. Kortlægning af vejlednings- og rådgivningsaktiviteterne før en RKV (før-fasen).
2. Udredning af mulighederne for at RKV-ordningerne i uddannelserne kan få et bredere sigte, herunder et erhvervs- og beskæftigelsessigte.
3. Kvalitetssikring af RKV-arbejdet med særligt fokus på udvikling af et kvalitetsko-deks for anerkendelse af realkompetencer.
4. En styrket informationsindsats.

Af kommissoriet for arbejdsgruppen fremgår det, at arbejdet skal sammenfattes i en rapport til drøftelse i uddannelsesrådene (VEU-Rådet, REU, REP og Rådet for de gymnasiale uddannelser) og Folkeoplysningens Dialogforum i 4. kvartal 2011, som derefter forelægges ministeren. Rapporten skal sammenfatte arbejdsgruppens drøftelser og anbefalinger til initiativer inden for de fire temaer i handlingsplanen for anerkendelse af realkompetencer på VEU-området mv.

Arbejdet har omfattet deltagelse i en møderække samt udarbejdelse af skriftlige bidrag til tema 1 og 2 på baggrund af skabeloner udarbejdet af Uddannelsesstyrelsen samt nogle supplerende skriftlige bidrag.

Rapporten er blevet til dels på baggrund af arbejdsgruppens drøftelser i møderækken og dels på baggrund af arbejdsgruppens skriftlige bidrag.

Denne rapport er et resultat af arbejdsgruppens samlede arbejde.

Kommissorium og arbejdsgruppens sammensætning fremgår af bilag 4.

1.1 Hvad indeholder rapporten?

Rapporten indledes med en kort sammenfatning af arbejdsgruppens væsentligste, tværgående drøftelser i forhold til at opnå en bredere implementering af RKV-ordningerne i uddannelserne. Afsnittet indeholder ligeledes en oversigt over arbejdsgruppens tværgående og uddannelsesspecifikke anbefalinger samt en oversigt over de initiativer, som Ministeriet for Børn og Undervisning og Uddannelsesministeriet allerede har besluttet at iværksætte eller som er undervejs.

Rapporten indeholder herudover en uddybende opsamling og perspektivering af arbejdsgruppens væsentligste drøftelser vedr. de fire temaer i handlingsplanen, hvor samtlige anbefalinger indgår, samt en opsamling på de skriftlige bidrag til tema 1 og 2. Arbejdsgruppens drøftelser har også berørt de økonomiske vilkår for RKV-ordningerne samt barrierer og anbefalinger, der specifikt knytter sig til RKV-ordningerne på de enkelte uddannelsesområder. Disse er behandlet i særskilte afsnit. Øvrige forslag fremsat af enkelte medlemmer i arbejdsgruppen, men som ikke har været drøftet nærmere på møderne i arbejdsgruppen, fremgår i rapportens afsluttende afsnit.

Som baggrundsinformation indeholder rapporten følgende afsnit i bilagsform:

1. En begrebsafklaring af begreberne RKV og IKV og en skematisk oversigt over samt en kort beskrivelse af RKV-ordningerne på voksen- og efteruddannelsesområdet samt de realkompetencevurderingsordninger, der findes i de ordinære uddannelser. Såfremt læseren ikke er helt fortrolig med de eksisterende RKV-ordninger, anbefales det indledningsvist at læse dette afsnit.
2. Aktivitetsudviklingen for RKV-ordningerne på de forskellige uddannelsesområder.
3. Oplæg til en forandringsteori for en kommende informationsindsats.
4. Kommissorium og sammensætning af arbejdsgruppen.

2. Sammenfatning af arbejdsgruppens væsentligste drøftelser og anbefalinger

Nedenstående afsnit indeholder en overordnet sammenfatning af arbejdsgruppens væsentligste, tværgående drøftelser og anbefalinger.

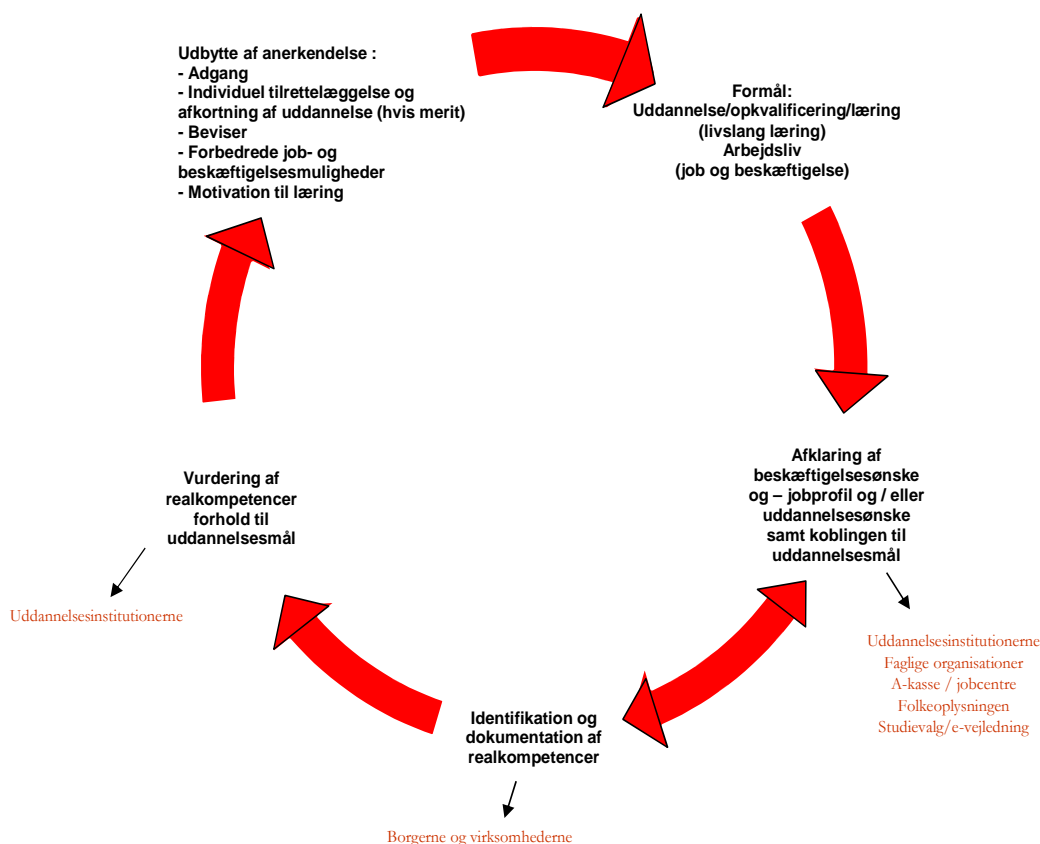
Sidst i afsnittet findes en oversigt over arbejdsgruppens tværgående og uddannelses-specifikke anbefalinger, herunder forslag, som skal undersøges nærmere. I oversigten indgår desuden en opsummering af initiativer, som Ministeriet for Børn og Undervisning og Uddannelsesministeriet har besluttet at iværksætte eller som er undervejs.

Arbejdsgruppens medlemmer var enige om, at RKV-ordningerne i uddannelserne har størst relevans i to sammenhænge. For det første når ordningerne bruges som led i en formel opkvalificering af arbejdsstyrken fra ufaglært til faglært og fra faglært til videregående niveau. I den forbindelse er det vigtigt, at ordningerne giver den enkelte bedre muligheder for adgang til en given uddannelse, anerkendelse af og / eller afkortning af uddannelsen. For det andet i forbindelse med et generelt uddannelses- og job sigte, når der igennem formel anerkendelse af realkompetencer skabes forbedrede muligheder i forhold til uddannelse, job og beskæftigelse. Det fremhæves desuden, at RKV-ordningerne kan være nyttige for virksomhederne, idet ordningerne kan medføre en tidsmæssig og økonomisk ressourcebesparelse sammenlignet med, at medarbejderne i virksomhederne skal gennemføre hele uddannelser.

Arbejdsgruppens medlemmer har fremhævet en række barrierer for, at RKV-ordningerne kan få den tilsigtede virkning og kvalitet samt en række anbefalinger, som kan medvirke til at imødegå de nævnte barrierer samt at udvikle og styrke RKV-ordningerne. De fremsatte barrierer og anbefalinger relaterer sig til forskellige aspekter og faser i RKV-processen.

RKV-ordningerne i uddannelserne administreres og gennemføres af medarbejdere på uddannelsesinstitutionerne, mens en række øvrige aktører også spiller en rolle i forhold til afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV. En skitse af den overordnede proces for anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne er vist i figuren på næste side.

Figur. Processen for anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne

Forudsætningen for, at RKV-ordningerne i uddannelserne kan få den tilsigtede virkning og kvalitet er, at alle faserne i den samlede proces i ovenstående figur fungerer efter hensigten, og at der opnås det individuelt tilsigtede formål og udbytte.

Det primære formål med RKV-ordningerne i uddannelserne er at styrke den enkeltes job- og beskæftigelsesmuligheder igennem formel anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne. For at opnå dette formål fremhæver arbejdsgruppens medlemmer, at det har central betydning, at RKV-ordningerne ikke kun tager udgangspunkt i et uddannelsesperspektiv men også i et job- og beskæftigelsesperspektiv (se afsnit 3.2). Der efterlyses i den forbindelse en mere helhedsorienteret tilgang til arbejdet med RKV, hvor der i højere grad tages udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger og behov, både i forhold til job og uddannelse. En bredere tilgang til RKV-ordningerne i uddannelserne efterspørges især i forhold til den indledende afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV (før-fasen) (se afsnit 3.1). I forlængelse af drøftelserne om en bredere tilgang til RKV-ordningerne efterspørges flere af arbejdsgruppens medlemmer en bedre koordinering af relevante ministeriers tilgang til afklaring og vurdering af realkompetencer, således at borgeren i højere grad møder en ensartet tilgang på tværs af systemer, uanset om man er beskæftiget eller ledig.

Arbejdsgruppens medlemmer er enige om, at en kontinuerlig styrkelse af kvaliteten af RKV-ordningerne er afgørende for, at RKV-ordningerne kan opnå det(n) tilsigtede formål og udbredelse hos befolkningen. Det fremhæves i den forbindelse, at det er vigtigt, at RKV-ordningerne opleves som legitime, og at gennemførelsen tager udgangspunkt i troværdige, gennemskuelige og ensartede metoder. Arbejdsgruppen peger i den forbindelse på, at det er et problem, at praksis for RKV-ordningerne fungerer så forskelligt fra institution til institution, og at der mangler standarder og retningslinjer for arbejdet med RKV (se afsnit 3.3.1). Det beskrives i øvrigt som en betydelig barriere, at de medarbejdere der arbejder med RKV, mangler kvalifikationer og kompetencer i forhold til at udføre arbejdet, og der peges på et generelt behov for kompetenceudvikling og professionalisering i forhold til alle aspekter af RKV-arbejdet (se afsnit 3.3.2.).

Som en løsning på flere af de beskrevne barrierer peger arbejdsgruppen på et styrket samarbejde imellem uddannelsesinstitutionerne om RKV-indsatsen. Det fremhæves, at et styrket samarbejde vil kunne bidrage til at styrke og kvalificere RKV-indsatsen samt sikre en bedre sammenhæng i RKV-indsatsen på tværs af uddannelsesinstitutioner og uddannelsesområder (se afsnit 3.3.3).

For at RKV-ordningerne i uddannelserne kan få den tilsigtede kvalitet og virkning, er det vigtigt, at uddannelsesinstitutionerne har fokus på, at deltagerne får det tilsigtede udbytte af RKV-ordningerne, herunder formel anerkendelse af realkompetencer og adgang til og/eller afkortning af uddannelse.

RKV-ordningerne i uddannelserne skal bidrage til, at den enkelte undgår dobbeltuddannelse, og at mobiliteten og fleksibiliteten i uddannelsessystemet styrkes. RKV-ordningerne i uddannelserne er således et supplement til de eksisterende meritordninger, som giver den enkelte mulighed for at få formel anerkendelse for tidligere gennemført uddannelse. I den forbindelse fremhæver arbejdsgruppens medlemmer, at mobiliteten og fleksibiliteten i uddannelsessystemet vil blive styrket, hvis der sker en højere grad af sammentænkning af uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV og meritvurderinger. Det påpeges i den forbindelse, at de fleste der søger optagelse på en uddannelse vil have mere nytte af en samlet vurdering af deres kompetencer fremfor en opdelt RKV og meritvurdering (se afsnit 3.3.4).

Arbejdsgruppen fremhæver desuden, at en af de mest afgørende barrierer for udbredelsen af RKV-ordningerne er det begrænsede kendskab til RKV hos befolkningen, og det anbefales, at der igangsættes en målrettet og lokalt forankret informationsindsats (se afsnit 3.4).

Arbejdsgruppen påpeger i øvrigt, at der bør ske en genovervejelse og tydeliggørelse af den økonomiske incitamentsstruktur for RKV-ordningerne i uddannelserne (se afsnit 4). Arbejdsgruppen har desuden fremhævet en række barrierer og anbefalinger, der relaterer sig til de specifikke uddannelsesområder (se afsnit 5) og en række øvrige specifikke forslag, som ikke er drøftet nærmere på møderne i arbejdsgruppen (se afsnit 6).

2.1 Oversigt over RKV-arbejdsgruppens anbefalinger

RKV-arbejdsgruppens tværgående anbefalinger:

I det følgende opsummeres RKV-arbejdsgruppens væsentligste tværgående anbefalinger:

- At der i RKV-ordningerne i uddannelserne i højere grad anlægges et job- og beskæftigelsesperspektiv, især i afklarings-, vejlednings- og rådgivningsfasen samt i den kommende informationsindsats. Det har afgørende betydning, at RKV-ordningerne kan bidrage positivt til en formel opkvalificering af arbejdsstyrken fra ufaglært til faglært og fra faglært til videregående niveau.
- At der udvikles et fleksibelt uddannelsesmål/modul, fx i AMU-regi, som giver alle personer uanset uddannelsesbaggrund mulighed for at få tilbudt en bredere afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV, så der i højere grad tages udgangspunkt i den enkeltes forudsætninger og behov, både i forhold til job og uddannelse.
- At organiseringen af arbejdet med RKV-indsatsen styrkes med henblik på at styrke det tværinstitutionelle og tværsektorielle samarbejde om RKV. En styrkelse af organiseringen og samarbejdet om RKV skal fremover have til formål at understøtte en bredere og mere kvalificeret og institutionsuafhængig indsats. I dele af arbejdsgruppen peges der på VEU-centrene som relevante aktører til at varetage opgaven med at styrke det tværgående samarbejde og koordineringen mellem udbyderne i VEU-centrene samt i forhold til de øvrige uddannelsesområder og øvrige relevante samarbejdspartnere.
- At der sker en bedre koordinering og samordning af relevante ministeriers tilgang til afklaring og vurdering af realkompetencer, således at borgeren i højere grad møder en ensartet tilgang på tværs af systemerne, uanset om man er beskæftiget eller ledig.
- At VEU-centrene, eVejledning og Studievalg styrkes og synliggøres som instanser, hvor borgere/medarbejdere og virksomheder kan henvende sig for at få en institutionsuafhængig information, vejledning og rådgivning om mulighederne for en RKV.
- At mulighederne for kompetenceudvikling af lærere og konsulenter m.fl., der arbejder med alle faserne i RKV-processen forbedres, f.eks. gennem udvikling af formelle uddannelsesforløb med henblik på at sikre, at de rette kompetencer er stede hos dem, der arbejder med realkompetencevurdering.
- At der løbende arbejdes med kvalitetssikringen af RKV eksempelvis ved, at der inden for de enkelte uddannelsesområder i højere grad udvikles og anvendes fælles standarder, redskaber, metoder og procedurer for RKV samt at arbejdet med didaktisk udvikling opprioriteres.

- At der iværksættes en målrettet informationsindsats for at øge kendskabet til RKV hos borgere, virksomheder, uddannelsesinstitutioner og øvrige aktører, herunder:
 - 1) En målrettet og lokalt forankret informationskampagne, der skal tage udgangspunkt i målgruppens job- og beskæftigelsesperspektiv.
 - 2) En best-practice eksempelsamling med det formål at formidle gode historier om anvendelsen af RKV på arbejdspladser og for enkeltpersoner, kvalitetssikring, tilrettelæggelse og anvendelse af RKV på uddannelsesinstitutionerne.
 - 3) Synliggørelse af regler og rammer for RKV-indsatsen herunder sammenhængen mellem RKV og merit. Dette kan med fordel udbygges ved en styrket dialog imellem relevante ministerier og skolelederforeningerne om et øget fokus på uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV.
- At de økonomiske incitamenter for uddannelsesinstitutionernes gennemførelse af RKV revurderes og tydeliggøres.
- At der generelt iværksættes udviklingsprojekter på området.
- At RKV/IKV gøres til et indsatsområde i VEU-centrenes og i erhvervsakademierne og professionshøjskolernes udviklingskontrakter.

RKV-arbejdsgruppens uddannelsesspecifikke anbefalinger:

I det følgende opsummeres RKV-arbejdsgruppens væsentligste uddannelsesspecifikke anbefalinger:

- At der i forhold til arbejdet med RKV, eksempelvis i forbindelse med IKV i AMU, anvendes en bredere tilgang, der tager udgangspunkt i de fælles kompetencebeskrivelser (FKB). Dette skal i praksis betyde, at uddannelsesinstitutionerne på baggrund af et grundigt kendskab til jobområderne og de forskellige niveauer i fx FKBérne, arbejder med borgerens jobønske og koblingen af jobønsker til konkrete uddannelsesmål.
- At der generelt sættes mere fokus på IKV i AMU i forhold til strukturer af uddannelsesmål og/eller sammensatte uddannelsesforløb.
- At der udvikles mere bruger- og case orienterede værktøjer, som kan anvendes på rene FKBér eller længere og sammensatte AMU-uddannelser.

Det vurderes muligt at påbegynde implementeringen af de tværgående og uddannelsesspecifikke anbefalinger inden for de nuværende lovgivningsmæssige rammer.

RKV-arbejdsgruppens anbefalinger, som skal undersøges nærmere:

I det følgende opsummeres anbefalinger, som RKV-arbejdsgruppen foreslår undersøgt nærmere:

- At muligheden for vederlagsfri RKV for alle personer uanset uddannelsesbaggrund undersøges nærmere
- At mulighederne for et bedre samspil mellem realkompetencevurderingsordningerne i AMU, GVU og erhvervsuddannelserne undersøges nærmere, herunder at muligheden for at anvende IKV i AMU i forhold til voksne i erhvervsuddannelserne undersøges.

Initiativer som er iværksat eller som er undervejs i Ministeriet for Børn og Undervisning:

I det følgende opsummeres de initiativer, som Ministeriet for Børn og Undervisning, med baggrund i RKV-arbejdsgruppens anbefalinger, har besluttet at iværksætte eller som er undervejs:

- IKV gøres til et indsatsområde i VEU-centrenes resultatkontrakter for 2012-2014.
- IKV i AMU foreslås som et særligt indsatsområde i den tværgående udviklingspulje i 2012. Dette foreslås med henblik på dels at styrke anvendelsen af IKV i forhold til AMU-uddannelsesstrukturer og dels at styrke AMU-udbydernes arbejde med IKV i AMU med mulighed for eksempelvis at søge støtte til kvalitetsarbejde og opkvalificering af lærere og medarbejdere, der arbejder med IKV-relaterede opgaver.
- En række informationsaktiviteter iværksættes, herunder:
 - 1) En målrettet og lokalt forankret informationskampagne om RKV, der skal tage udgangspunkt i målgruppens job- og beskæftigelsesperspektiv
 - 2) En tematiseret best-practice eksempelsamling med det formål at formidle gode historier om anvendelsen af RKV på arbejdspladser og for enkeltpersoner, kvalitetssikring, tilrettelæggelse og anvendelse af RKV på uddannelsesinstitutionerne
 - 3) En synliggørelse af regler og rammer for RKV, herunder en præcisering af sammenhængen mellem RKV og merit. Relevante ministerier går i dialog med skolelederforeningerne om brugen af RKV.
- En vejledning om IKV inden for de almene voksenuddannelser og almen-gymnasiale uddannelser.

Initiativer som foreslås/er igangsat i Uddannelsesministeriets regi:

- Dialog med skolelederforeningerne herunder specifikt med Professionshøjskolenes Rektorkollegium, erhvervsakademiernes ledelse, LO og FTF om institutionernes praksis for arbejdet med RKV med henblik på at få drøftet de beskrevne barrierer for RKV-ordningerne på VVU og diplomområdet. I forlængelse heraf overvejes behovet for en indskærpelse af reglerne om realkompetencevurdering overfor uddannelsesinstitutionerne på det videregående område og diplomniveau.
- Dialog med Nationalt Videncenter for Realkompetence om udvikling af et eller flere kompetencegivende forløb på VVU- og / eller diplomniveau vedrørende realkompetencevurdering og kvalitetssikring heraf med henblik på at forbedre mulighederne for kompetenceudvikling af medarbejdere, der arbejder med RKV.

3. Opsamling og perspektivering af arbejdsgruppens tværgående drøftelser og anbefalinger

Dette afsnit indeholder en opsamling af arbejdsgruppens væsentligste drøftelser vedrørende de fire temaer i handlingsplanen samt en opsamling på de skriftlige bidrag til tema 1 og 2. Drøftelserne tog udgangspunkt i kommissoriet for arbejdsgruppen, herunder de fire temaer i handlingsplanen for anerkendelse af realkompetencer.

3.1 Kortlægning af vejlednings- og rådgivningsaktiviteterne før en RKV (før-fasen)

Den generelle information og rådgivning om RKV-ordningerne i uddannelserne udføres af uddannelsesinstitutionerne i den såkaldte før-fase. Desuden spiller en række øvrige aktører en rolle i forhold til afklaring, vejledning og rådgivning i et bredere perspektiv, herunder fagforeningerne og arbejdsgiverorganisationerne, jobcentre, a-kasserne, folkeoplysningen m.fl..

I hørings svarene som det daværende Undervisningsministerium modtog i forbindelse med lovovervågningen af lov nr. 556 af 6. juni 2007 om udbygning af anerkendelse af realkompetence på voksen- og efteruddannelsesområdet mv., efterspørges det, at der skabes rammer for at kunne tilbyde borgerne en bredere afklaring, vejledning og rådgivning i fasen før en RKV. Det fremgår, at det anses for at være en barriere for implementeringen af RKV-ordningerne, at der ikke findes et sted, hvor der tilbydes en bred afklaring, vejledning og rådgivning i de indledende faser.

I Uddannelsesstyrelsens skabelon til tema 1 er arbejdsgruppens medlemmer blevet bedt om at levere et skriftligt bidrag til en nærmere kortlægning af de eksisterende afklarings-, vejlednings-, og rådgivningsordninger/tilbud før en RKV i det formelle uddannelsessystem og hos øvrige aktører med henblik på at skabe et overblik over de eksisterende tilbud. Kortlægningen har dannet baggrund for en belysning af ovennævnte problemstillinger. Arbejdsgruppens medlemmer blev desuden bedt om at forholde sig til, om de pågældende afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordninger fungerer efter hensigten og hvilke eventuelle barrierer, der måtte være for, at ordningerne kan komme til at fungere efter hensigten.

I arbejdsgruppens kortlægning af de eksisterende afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordninger før en RKV blev der tegnet et billede af, at der hos en række aktører, herunder fagforeninger, jobcentre, a-kasser, folkeoplysningen, sprogcentre, Studievalg og eVejledning findes tilbud om vejledning i forhold til job- og kompetenceudvikling, hvor der også gives information, vejledning og rådgivning om mulighederne for at få en RKV, såfremt det er relevant. I nedenstående figur skitseres en oversigt over hvilke aktører, der tilbyder afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV. Som vist i figuren udfører uddannelsesinstitutionerne den konkrete vejledning og rådgivning om RKV i forhold til de specifikke uddannelser, mens en række øvrige aktører

tilbyder en mere bred afklaring, vejledning og rådgivning i forhold til job og uddannelse. Hos disse aktører eksisterer der således vejlednings- og rådgivningstilbud, der har en bredere tilgang end den afklaring, vejledning og rådgivning, som uddannelsesinstitutionerne tilbyder.

Figur:

Oversigt over aktører, der tilbyder vejledning og rådgivning før en RKV i uddannelserne

Arbejdsgruppens medlemmer beskriver, at de respektive afklarings-, vejlednings- og rådgivningstilbud i praksis ikke altid fungerer optimalt, men at de i store træk fungerer efter hensigten. Flere af arbejdsgruppens medlemmer beskriver, at det opleves, at der eksisterer et vakuum imellem de afklarings-, vejlednings-, og rådgivningstilbud, der findes på uddannelsesinstitutionerne og hos øvrige aktører. Fagforeninger, a-kasser, jobcentre og folkeoplysningen kan på den ene side kun vejlede og rådgive meget overordnet om mulighederne for at få en RKV, men de kan ikke hjælpe med at koble et mere eller mindre veldefineret beskæftigelsesønske til et eller flere konkrete uddannelsesmål. På den anden side opleves det, at uddannelsesinstitutionerne vejleder og rådgiver meget specifikt i forhold til de konkrete uddannelser, som uddannelsesinstitutionerne selv udbyder, og de kan derfor ikke altid hjælpe med at koble et bestemt jobønske til en eller flere konkrete uddannelser.

Som en del af kortlægningen af de eksisterende afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordninger, indgår en kortlægning af, hvilke henvisningsmønstre / forbindelsesled, der findes mellem de eksisterende ordninger/tilbud. Af arbejdsgruppens skriftlige bidrag til kortlægningen fremgår det, at henvisning imellem uddannelsesinstitutioner og øvrige aktører kun sker i begrænset omfang. Flere af arbejdsgruppens med-

lemmer peger i den forbindelse på, at et styrket samarbejde imellem uddannelsesinstitutionerne og øvrige aktører generelt vil kunne bidrage til at styrke afklarings-, vejlednings- og rådgivningsindsatsen før en RKV. Et styrket samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne og de øvrige aktører vil kunne bidrage til at bygge bro imellem de eksisterende tilbud og dermed skabe en bedre sammenhæng imellem den job- og beskæftigelsesorienterede afklaring, vejledning og rådgivning og den uddannelsesorienterede afklaring, vejledning og rådgivning.

Det fremhæves desuden, at et styrket samarbejde imellem uddannelsesinstitutionerne om afklarings-, vejlednings- og rådgivningsindsatsen før en RKV vil kunne styrke ordningerne og imødegå flere af de omtalte barrierer. Spørgsmålet om en styrket afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV har en direkte kobling til et andet centralt emne, som arbejdsgruppen har berørt, der vedrører en potentiel gentænkning af organiseringen af RKV-arbejdet på uddannelsesinstitutionerne (se afsnit 3.3.3). Et styrket samarbejde vil kunne bidrage til at sikre et mere tværgående og institutionsuafhængigt fokus i vejlednings- og rådgivningsindsatsen før en RKV, og der vil kunne skabes en platform for en bredere tilgang til afklaring, vejledning og rådgivning og løfte fokus væk fra den enkelte uddannelsesinstitutionens udbud af uddannelser til et bredere og mere helhedsorienteret perspektiv for den enkelte. Der vil desuden kunne vejledes kvalificeret i forhold til en bredere vifte af uddannelser.

I tillæg til uddannelsesinstitutionerne, findes der offentlige vejledningsordninger hos eVejledning og Studievalg. eVejledning tilbyder information, vejledning og rådgivning om job og uddannelse både til unge og voksne, og Studievalg tilbyder information, vejledning og rådgivning om valg af videregående uddannelse og efteruddannelse. Både eVejledning og Studievalg kan inddrage information, vejledning og rådgivning om mulighederne for at få en RKV, såfremt det er relevant. eVejledning informerer, vejleder og rådgiver bredt i forhold til job og uddannelse og er derfor et eksempel på et offentligt vejledningstilbud med et bredere institutionsuafhængigt perspektiv.

- Det anbefales, at VEU-centrene, eVejledning og Studievalg styrkes og synliggøres som instanser, hvor borgere/medarbejdere og virksomheder kan henvende sig for at få en institutionsafhængig information, vejledning og rådgivning om mulighederne for en RKV.

3.2 Udredning af mulighederne for at RKV-ordningerne i uddannelserne kan få et bredere sigte herunder et erhvervs- og beskæftigelsessigte

Høringen fra det tidligere Undervisningsministerium som led i lovovervågningen af lov nr. 556 af 6. juni 2007 viste, at der blandt høringsparterne er bred opbakning til RKV-ordningerne, men at der er et udbredt ønske om en bredere tilgang i de eksisterende RKV-ordninger, herunder et erhvervs- og beskæftigelsessigte. Under tema 2 har arbejdsgruppens medlemmer drøftet og uddybet efterspørgslen efter en bredere tilgang til RKV-ordningerne i uddannelserne og fremsat anbefalinger, der kan bidrage til at realisere en bredere tilgang.

Arbejdsgruppens medlemmer fremhæver i deres skriftlige bidrag og under drøftelserne i arbejdsgruppen, at det er vigtigt, at anvendelsen af RKV-ordningerne ikke kun

tager udgangspunkt i et uddannelsesperspektiv men også i et job- og beskæftigelsesperspektiv. Det påpeges, at anvendelsen af RKV-ordningerne i uddannelserne i dag ikke i tilstrækkelig grad tager udgangspunkt i den enkeltes jobsituation og beskæftigelsesønske, og der efterlyses en højere grad af helhedstænkning i arbejdet med RKV. Der efterlyses især en bredere tilgang i forhold til afklaringen, vejledningen og rådgivningen før en RKV på en måde, så der i højere grad tages udgangspunkt i den enkelte særlige forudsætninger og ønsker, både i forhold til job og uddannelse.

- Det anbefales, at der i RKV-ordningerne i højere grad anlægges et job- og beskæftigelsesperspektiv, især i afklarings-, vejlednings- og rådgivningsfasen samt i den kommende informationsindsats. Det har afgørende betydning, at RKV-ordningerne kan bidrage til en formel opkvalificering af arbejdsstyrken fra ufaglært til faglært og fra faglært til videregående niveau.

- Det anbefales, at der generelt iværksættes udviklingsprojekter på området.

Der peges på, at der er behov for et udviklingsarbejde indenfor alle faser i processen. Det gælder metoder og procedurer for realkompetencevurdering, men der er også behov for at udvikle afklaringen og vejledningen før RKV samt didaktikken omkring RKV.

Arbejdsgruppen peger i øvrigt på, at det er et problem, at der mangler en sammenhæng i RKV-indsatsen for beskæftigede og ledige og at der anvendes delvist forskellige terminologier i de to systemer. GUV-området nævnes som et eksempel på, at det kan være vanskeligt, hvis en person veksler mellem arbejde og ledighed. Det fremhæves, at det kan opleves meget forvirrende for borgeren (den ledige) at skulle igennem flere systemers vejledning og rådgivning, - uddannelsesinstitutionerne på den side og a-kasse og jobcenter på den anden side.

- Det anbefales, at der sker en bedre koordinering af relevante ministeriers tilgang til afklaring og vurdering af realkompetencer, således at borgeren i højere grad møder en ensartet tilgang på tværs af systemerne, uanset om man er beskæftiget eller ledig.

Arbejdsgruppen fremhæver desuden, at der er behov for at sikre en bedre sammenhæng mellem de forskellige RKV-ordninger på tværs af institutioner og uddannelsesområder med henblik på at sikre, at den enkelte får tilbudt en RKV indenfor den eller de uddannelser, som er relevante (se afsnit 3.3.4). Som uddybet i afsnit 2.1, påpeges det, at et styrket samarbejde og / eller en bedre koordinering mellem uddannelsesinstitutionerne blandt andet vil kunne styrke de eksisterende afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordninger før en RKV og derved kunne bidrage til at fremme RKV-ordningerne.

- Det anbefales, at der udvikles et fleksibelt uddannelsesmål/modul, fx i AMU regi, som giver alle personer uanset uddannelsesbaggrund mulighed for at få tilbudt en bredere afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV, så der i højere grad tages udgangspunkt i den enkelte særlige forudsætninger og ønsker, både i forhold til job og uddannelse.

3.3 Kvalitetssikring af RKV-arbejdet med særligt fokus på udvikling af et kvalitetskodeks for anerkendelse af realkompetencer

I lovovervågningen af lov nr. 556 af 6. juni 2007 fremgik det af flere af høringssvarerne, at der eksisterer et behov for yderligere at kvalitetssikre RKV-arbejdet på uddannelsesinstitutionerne. EVA's evaluering viser desuden, at der er store institutionelle forskelle mellem, hvor udbredt det er at have et system til kvalitetssikring på uddannelsesinstitutionerne.

Under temaet om kvalitetssikring af RKV-arbejdet har arbejdsgruppen drøftet forslag til en styrkelse af arbejdet med kvalitetssikring på uddannelsesinstitutionerne. Af kommissoriet for kortlægnings- og udredningsarbejdet vedrørende handlingsplanen for anerkendelse af realkompetencer på VEU-området mv. fremgår det, at arbejdsgruppens drøftelser skal munde ud i forslag til, hvordan organiseringen af arbejdet med realkompetencevurdering på institutionerne kan styrkes med henblik på at bidrage til øget kvalitet på området samt en kvalificering af form og indhold i et kvalitetskodeks for anerkendelse af realkompetencer.

Arbejdsgruppen er enige om, at en kontinuerlig udvikling og styrkelse af kvaliteten af RKV-ordningerne i uddannelserne har afgørende betydning i forhold til at opnå en øget udbredelse af RKV. Det fremhæves som værende afgørende, at RKV-ordningerne i uddannelserne opleves som legitime, og at selve gennemførelsen tager udgangspunkt i troværdige, gennemskuelige og ensartede metoder. For at sikre en høj kvalitet i gennemførelsen af RKV, peger arbejdsgruppen på følgende faktorer:

- Gennemsigtighed, troværdighed og ensartethed på tværs af uddannelsesinstitutionerne
- Styrkelse af lærer kvalifikationer og kompetenceudvikling i forhold til udførelsen af en RKV
- En genovervejelse af organiseringen af RKV-arbejdet
- En styrket sammenhæng i institutionernes arbejde med RKV og merit.

Arbejdsgruppen drøftede hensigtsmæssigheden i ideen om at udarbejde et kvalitetskodeks for anerkendelse af realkompetencer til at understøtte og kvalitetssikre uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV. Flertallet af arbejdsgruppens medlemmer var af den opfattelse, at et kvalitetskodeks ikke er den rette måde at kvalitetssikre arbejdet på og stillede spørgsmål ved effekten af et sådan kvalitetskodeks set i lyset af, at der i forvejen er udarbejdet en del vejledninger på området.

- Det anbefales, at der udarbejdes en best-practice eksempelsamling, hvor der f.eks. sættes fokus på, hvordan kvaliteten kan sikres i alle faser af arbejdet med RKV (se afsnit 3.4).

3.3.1 Gennemsigtighed, troværdighed og ensartethed

Arbejdsgruppen fremhæver, at det er et problem, at praksis for RKV-ordningerne fungerer så forskelligt fra institution til institution, og at der mangler standarder og retningslinjer for arbejdet med RKV. Det påpeges desuden, at det opleves som uigennemsigtigt, hvordan en RKV udføres på uddannelsesinstitutionerne, og det efterlyses, at uddannelsesinstitutionerne i højere grad udarbejder standarder for RKV.

I EVA's undersøgelsesrapport fremhæves manglende standardisering ligeledes som en barriere for, at RKV-ordningerne i uddannelserne kan fungere efter hensigten.

Det fremhæves også, at didaktisk udvikling er en nøgelfaktor, som er helt afgørende for, at RKV-ordningerne kan få et bredere sigte og et større volumen. En forudsætning for at RKV giver mening for den enkelte er italesættelsen af, at det rent faktisk er muligt at få et individuelt tilpasset og eventuelt forkortet uddannelsesforløb.

Det bemærkes, at der allerede på nuværende tidspunkt findes en række vejledningsmaterialer, der er udviklet til at understøtte institutionernes arbejde med RKV inden for - især AMU, men også GVU, avu og de almen-gymnasiale enkeltfag. Inden for AMU-området findes der en lang række praktiske vejledninger, som er målrettet de enkelte uddannelsesområder. Disse vejledninger er netop udarbejdet til at understøtte udarbejdelsen af standarder for IKV-arbejdet på uddannelsesinstitutionerne.

- Det anbefales, at der løbende arbejdes med kvalitetssikringen af RKV eksempelvis ved, at der inden for de enkelte uddannelsesområder i højere grad udvikles og anvendes fælles standarder, redskaber, metoder og procedurer for RKV samt at arbejdet med didaktisk udvikling opprioriteres.

3.3.2 Lærerkvalifikationer og kompetenceudvikling

Arbejdsgruppen fremhæver, at det generelt opleves som en barriere, at de medarbejdere der arbejder med RKV, herunder de der arbejder med afklaring, vejledning og rådgivning mangler de rette kvalifikationer og kompetencer til at udføre arbejdet. Det påpeges, at det kræver særlige kvalifikationer at gennemføre alle faserne i RKV-processen. Der efterlyses mere fokus på den særlige RKV-faglighed, herunder kompetencer til at kunne give en tilstrækkelig afklaring, vejledning og rådgivning og have et tilstrækkeligt kendskab til udbuddet af uddannelser samt til at kunne håndtere de udfordringer, der opstår i forbindelse med RKV-arbejdet. Arbejdsgruppen understreger, at der eksisterer et generelt behov for professionalisering af RKV-arbejdet og hermed specifik kompetenceudvikling af de medarbejdere, der arbejder med RKV. Det gælder såvel ledere som administrativt personale, vejledere, konsulenter og undervisere.

Det foreslås i den forbindelse fra dele af arbejdsgruppen, at der udvikles et modul om "Realkompetencer – afklaring, dokumentation og vurdering samt anerkendelse" på en eller flere relevante eksisterende diplomuddannelser, og at det i første omgang understøttes af Ministeriet for Børn og Undervisning. Det fremhæves, at personer som har gennemført et diplommodul om realkompetencer bør være omdrejningspunkt for den tværgående realkompetenceindsats, og at det i den forbindelse kan overvejes at stille krav om, at uddannelsesinstitutioner der udfører realkompetencevurderinger har medarbejdere med realkompetencefaglighed på diplomniveau ansat.

- Det anbefales, at mulighederne for kompetenceudvikling af lærere og konsulenter m.fl., der arbejder med alle faserne i RKV-processen forbedres, f.eks. gennem udvikling af formelle uddannelsesforløb, med henblik på at sikre, at de rette kompetencer er stede hos dem, der arbejder med RKV.

- Det bemærkes, at Uddannelsesministeriet er gået i dialog med Nationalt Videncenter for Realkompetence om udvikling af et eller flere kompetencegivende forløb på VVU- og / eller diplomniveau vedrørende realkompetencevurdering og

kvalitetssikring heraf med henblik på at forbedre mulighederne for kompetenceudvikling af medarbejdere, der arbejder med RKV.

3.3.3 Organiseringen af RKV-arbejdet

Flere af arbejdsgruppens medlemmer fremhæver at et styrket samarbejde imellem uddannelsesinstitutionerne omkring RKV-indsatsen, vil kunne bidrage til at øge kvaliteten og udbredelsen af RKV-ordningerne.

- Det anbefales, at organiseringen af arbejdet med RKV-indsatsen styrkes med henblik på at styrke det tværinstitutionelle og tværsektorielle samarbejde om RKV. En styrkelse af organiseringen af samarbejdet om RKV fremover skal have til formål at understøtte en bredere og mere kvalificeret og institutionsuafhængig indsats. I dele af arbejdsgruppen peges der på VEU-centrene som relevante aktører til at varetage opgaven med at styrke det tværgående samarbejde og koordineringen mellem udbydere i VEU-centrene samt i forhold til de øvrige uddannelsesområder og øvrige relevante samarbejdspartnere.

Det fremhæves, at et styrket samarbejde vil kunne bidrage til at sikre en bedre sammenhæng mellem RKV-ordningerne på tværs af institutioner og uddannelsesområder, og det vil samtidig kunne befordre, at der fokuseres bredt på paletten af uddannelsesstilbud, når en borger henvender sig med et ønske om at få foretaget en RKV. Der vil herved blive skabt en platform for en styrket strategisk fokusering på kvalitetssikring, kompetenceudvikling, information og vejledning og rådgivning på tværs af institutioner og uddannelsesområder. Der peges på følgende opgaver, som et styrket institutionelt samarbejde (som fx VEU-centrene) med fordel kan tage hånd om:

- Fungere som én indgang for alle, der ønsker at gennemføre en RKV
- Sikre koordinering og samarbejde på tværs af institutioner og uddannelsesområder
- Bred og institutionsuafhængig rådgivning og vejledning før en RKV
- Sikre en koordineret og ensartet kvalitetssikring af RKV-indsatsen
- Koordinere en fælles og tværgående informationsindsats
- Sikre et øget fokus på kompetenceudvikling af medarbejdere, der arbejder med RKV
- Iværksætte og facilitere interne og tværgående udviklingsaktiviteter
- Sikre et strategisk og ledelsesmæssigt fokus på RKV-indsatsen
- Bidrage til didaktisk udvikling på området.

Arbejdsgruppens medlemmer fremhæver i øvrigt, at det bør overvejes om et samarbejde mellem eVejledning og Studievalg, som har tættere relationer til professionshøjskolerne og erhvervsakademierne, kan udgøre et tværgående samarbejde, hvor personer med en videregående uddannelse (og evt. andre) kan henvende sig for at få en bred og institutionsafhængig vejledning om mulighederne for at få en RKV.

Det bemærkes, at VEU-centrene allerede inden for eksisterende regelsæt har mulighed for at arbejde sammen om at koordinere RKV-indsatsen. VEU-centrene er et formaliseret samarbejde imellem AMU-udbydere og VUC'er og vil derfor hovedsageligt kunne varetage opgaver i forhold til IKV i AMU og IKV i AVU og almen gymnasiale enkeltfag. Mange erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner har dog både udbud af AMU og GVU, og VEU-centrene vil på den baggrund også kunne varetage opgaver i forhold til IKV i GVU.

- Det anbefales, at RKV/IKV gøres til et indsatsområde i VEU-centrenes og i erhvervsakademiernes og professionshøjskolernes udviklingskontrakter.

- Det bemærkes, at Uddannelsesstyrelsen har gjort IKV til et indsatsområde i VEU-centrenes resultatkontrakter for 2012-2014.

3.3.4 En styrket sammenhæng mellem RKV og merit

I uddannelsessystemet er der inden for alle uddannelser mulighed for at få godskrevet tidligere gennemførte uddannelseselementer via meritbestemmelser i de enkelte love og uddannelsesordninger. RKV-ordningerne i uddannelserne supplerer meritbestemmelser ved, at den enkelte kan få mulighed for at få udstedt kompetence- og/eller uddannelsesbeviser på baggrund af en vurdering af den enkeltes realkompetencer, uanset hvor eller hvordan de er erhvervet.

Flere af arbejdsgruppens medlemmer peger på, at der bør sikres en bedre sammenhæng imellem RKV og merit for at sikre, at den enkelte i videst muligt omfang undgår at skulle undervises i noget, som de allerede kan i forvejen. Det påpeges, at langt de fleste personer, der søger optagelse på en uddannelse, vil have mere nytte af en samlet vurdering af deres kompetencer fremfor en opdelt RKV og meritvurdering.

Arbejdsgruppen har især drøftet sammenhængen imellem RKV og merit i forhold til erhvervsuddannelserne og VVU og diplomuddannelserne, og det fremhæves som særligt vigtigt på disse uddannelsesområder, at RKV og merit i højere grad sammenlægges med henblik på at skabe de bedste muligheder for afkortning af uddannelse.

Alle elever, som påbegynder en erhvervsuddannelse, skal have udarbejdet en personlig uddannelsesplan. Planen skal udformes på baggrund af en realkompetencevurdering, som skal afdække elevens reelle kompetencer ved indgangen til uddannelsen. Således bidrager realkompetencevurderingen til at sikre, at den enkelte elev får lige præcis den personlige uddannelsesplan, som passer til elevens forudsætninger – uanset om de er dokumenteret i form af eksamensbeviser eller er erhvervet på anden vis. Der indgår således en meritvurdering i den samlede realkompetencevurdering.

På VVU og diplomuddannelserne foretages RKV af uddannelsesinstitutioner, der er godkendt til at udbyde uddannelser eller uddannelsesdele, som realkompetencevurderingen foretages i forhold til¹. Anerkendelsen gives af den uddannelsesinstitution, der har foretaget vurderingen og udstedes i form af et adgangsbevis, kompetencebevis eller uddannelsesbevis på vegne af alle de øvrige institutioner, der udbyder samme uddannelse. Når en ansøger til en af de pågældende uddannelser har et kompetencebevis eller et uddannelsesbevis, der svarer til en eller flere af de uddannelseselementer, der indgår i den pågældende uddannelse, skal uddannelsesinstitutionen give merit for det, som beviset angiver.

For både professionshøjskoler og erhvervsakademier gælder, at institutionerne...”skal have et system til behandling af sager om merit og realkompetencevurde-

¹ Bekendtgørelse nr. 8 af 10. januar 2008 om individuel kompetencevurdering (RKV) i videregående voksenuddannelser (VVU) og diplomuddannelser i videreuddannelsessystemet for voksne

ring, som er gennemskueligt og sammenhængende og giver de studerende en ensartet og hurtig behandling af ansøgninger på området. ”Professionshøjskolernes /erhvervsakademiernes behandling af merit- og realkompetencesager sker i et enstrengt system, som sikrer tillid til resultatet af professionshøjskolernes/erhvervsakademiernes vurdering og tillid til kvalitet i løsningen af opgaven.”²

EVA’s evaluering berører ligeledes problemstillingen omkring brugen af RKV versus merit, og det fremhæves i evalueringsrapporten, at der er en ubalance imellem brugen af merit og den begrænsede brug af RKV på det videregående niveau (EVA’s undersøgelse, 2010 (s.146).

Sammenholdes arbejdsgruppens efterspørgsel efter en bedre sammenhæng mellem RKV og merit på det videregående niveau med betragtninger og anbefalinger fremsat i EVA’s evalueringsrapport tegner der sig et billede af at barriererne, som de er beskrevet, primært består i, at flere uddannelsesinstitutioner ikke anvender RKV-ordningerne i uddannelserne i tilstrækkeligt omfang og /eller giver tilstrækkelig anerkendelse for de realkompetencer, som deltagerne har. Dette kan primært betegnes som en barriere i forhold til anvendelsen af RKV-ordningerne og i mindre grad en barriere i forhold til sammenhængen imellem RKV og merit.

Det efterspørges fra dele af arbejdsgruppen, at der indføres standardmerit på alle uddannelsesområder, dvs. at man automatisk får merit for et eller flere fag, uden at der foretages en individuel vurdering.

Der er i erhvervsuddannelsesloven en hjemmel til at fastsætte standardmerit. Hjemmelen er blandt andet anvendt i de merkantile uddannelser og i social- og sundhedsuddannelsen.

² LBK nr. 849 af 8. september 2009 ”Bekendtgørelse af lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser” og LBK nr. 850 af 8. september 2009 ”Bekendtgørelse af lov om erhvervsakademier for videregående uddannelser”.

3.4 En styrket informationsindsats

Et stort flertal af de institutioner, der deltog i EVA's evaluering pegede på, at manglende kendskab i befolkningen er den mest afgørende barriere for en større udbredelse af RKV-ordningerne i uddannelserne. I forbindelse med lovovervågningen af lov nr. 556 af 6. juni 2007 blev det anbefalet i et flertal af høringssvarene, at Undervisningsministeriet sammen med udbyderne skal gøre en særlig indsats for at øge kendskabet til brugen og nytteværdien af RKV.

Under tema 4 har arbejdsgruppen skulle komme med forslag, der kunne kvalificere formen og indholdet i en kommende informationsindsats herunder drøfte og vurdere, hvilken form for information, der skal være offentlig tilgængelig f.eks. i form af procedurer og standarder, og hvilke krav, der skal være til den enkelte uddannelsesinstitutionens offentliggørelse af oplysningerne på f.eks. institutionens hjemmeside.

Arbejdsgruppen fremhæver, i lighed med konklusionerne i EVA's rapport, at det er en central barriere for udbredelsen af RKV-ordningerne i uddannelserne, at kendskabet til mulighederne for at få en RKV er meget begrænset hos befolkningen. I den forbindelse peger flere af arbejdsgruppens medlemmer på, at det er et problem, at der ikke findes tilstrækkelig information om RKV-ordningerne i uddannelserne. Flere af arbejdsgruppens repræsentanter fra uddannelsesinstitutionerne gør i forlængelse heraf opmærksom på, at det kan være en udfordring at udbrede viden om RKV til brugere og interessenter.

Arbejdsgruppen anbefaler, at der sættes fokus på at udbrede mere og bedre information om RKV-ordningerne i uddannelserne, som både skal rettes mod borgere, virksomheder og uddannelsesinstitutioner såvel som øvrige centrale aktører. Det fremhæves, at det er vigtigt, at alle relevante aktører tager del i informationsindsatsen, herunder de faglige organisationer, arbejdsgiverorganisationer, uddannelsesinstitutionerne, folkeoplysningen, eVejledning, Studievalg, relevante ministerier m.fl. Det fremhæves i forlængelse heraf, at det er vigtigt at målgruppedifferentiere informationsindsatsen og i den forbindelse gøre sig klart, præcis hvad der skal informeres om, før en stor informationsindsats sættes i værk.

Der er generel enighed i arbejdsgruppen om, at det ikke er nødvendigt at stille yderligere centrale krav til, hvilken information der skal være tilgængelig på uddannelsesinstitutionernes hjemmesider.

- Det anbefales, at en kommende informationsindsats tager udgangspunkt i følgende tre initiativer:

- *En målrettet og lokalt forankret informationskampagne rettet mod borgere og virksomheder, der skal tage udgangspunkt i målgruppens job- og beskæftigelsesperspektiv. En sådan kampagne må gerne være mere grænseløs i sin tilgang og gøre brug af humor, og der kan med fordel tages alternative medier i brug.*
- *Formidling af gode historier om anvendelsen af RKV på arbejdspladser og for enkeltpersoner, kvalitetssikring, tilrettelæggelse og anvendelse af RKV på uddannelsesinstitutionerne. Eksempelsamlingen skal rette sig mod borgere og virksomheder samt uddannelsesinstitutioner og øvrige interessenter.*
- *Synliggørelse af regler og rammer for RKV-ordningerne i uddannelserne, herunder en synliggørelse af sammenhængen imellem RKV og merit. Dette kan med fordel underbygges gennem en styrket dialog mellem relevante ministerier og skolelederforeningerne omkring et øget fokus på uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV.*

- Det bemærkes, at Ministeriet for Børn og Undervisning har planer om at iværksætte forskellige informationsaktiviteter, som har til formål at udbrede kendskabet til RKV-ordningerne i uddannelserne. Med udgangspunkt i arbejdsgruppens anbefalinger har Uddannelsesstyrelsen planer om at iværksætte følgende tre initiativer:

- *En målrettet og lokalt forankret informationskampagne, der skal tage udgangspunkt i målgruppens job- og beskæftigelsesperspektiv*
- *En tematiseret best-practice eksemplarsamling med det formål at formidle gode historier om anvendelsen af RKV på arbejdspladser og for enkeltpersoner, kvalitetssikring, tilrettelæggelse og anvendelse af RKV på uddannelsesinstitutionerne*
- *En synliggørelse af regler og rammer for RKV herunder en præcisering af sammenhængen mellem RKV og merit. Relevante ministerier går i dialog med skolelederforeningerne om brugen af RKV.*

I bilag 3 findes et oplæg til en forandringsteori for den kommende informationsindsats.

I det følgende redegøres der nærmere for indholdet i ovennævnte initiativer.

Informationskampagne:

En kommende lokalt forankret og målrettet informationskampagne skal generelt tage afsæt i erfaringer fra tidligere informationsaktiviteter herunder den nationale realkompetencekampagne fra 2007 ”Initiativer til øget anerkendelse af realkompetencer”, hvor sloganet var ”Du kan mere end du tror – nu kan du få papir på det” og ”Hvorfor lære det samme to gange? – få papir på det du kan”.

Informationskampagnen fra 2007 havde fokus på at formidle budskabet om, at en RKV kan give den enkelte adgang til at få bevis på sine kompetencer. Den kommende informationskampagne skal, med udgangspunkt i arbejdsgruppens anbefalinger, gå skridtet videre og i højere grad fokusere på *hvad en RKV kan bruges til* i forhold til adgang til og afkortning af uddannelse (merit) og i forhold til et job- og beskæftigelsesperspektiv. Informationsindsatsen skal bidrage til at gøre det tydeligere for den enkelte borger og for virksomhederne og øvrige aktører, hvorfor og hvornår det kan være relevant at få foretaget en RKV. En del af informationsindsatsen vil desuden have til formål at synliggøre, hvilke muligheder der findes for afklaring, vejledning og rådgivning, herunder en synliggørelse af øvrige aktører som eksempelvis eVejledning og Studievalg. Det foreslås, at der i forbindelse med informationskampagnen, bliver

nedsat en referencegruppe bestående af f.eks. repræsentanter for arbejdsmarkedets parter, skolelederforeninger og folkeoplysningen, som i fællesskab skal assistere i forhold udformning af form og indhold.

Formål: At øge kendskabet til RKV hos borgere og virksomheder ved at sætte fokus på, hvad en RKV konkret kan bruges til, og hvilke muligheder en RKV kan åbne op for.

Målgruppe: Borgere og virksomheder.

Form: Videoklip eller lignende der formidles via uddannelsesinstitutioner og øvrige aktører.

Eksempelssamling og foldere om brugen af RKV

Drøftelserne i arbejdsgruppen og flere af konklusionerne i EVA's evaluering viser, at mange uddannelsesinstitutioner har vanskeligt ved at håndtere arbejdet med RKV, og der findes mange barrierer på institutionerne for, at RKV-ordningerne i uddannelserne kan komme til at fungere efter hensigten, - herunder barrierer i forhold til tilrettelæggelse, kvalitetssikring, lærerkvalifikationer, m.v. Under arbejdsgruppens drøftelser af en kommende informationsindsats blev der fremsat konkret forslag om, at der udvikles en tematiseret best-practice samling, som skal have til formål at udbrede de gode eksempler i forhold til uddannelsesinstitutionernes arbejde med - samt borgere og virksomheders brug af - RKV.

På den baggrund har Uddannelsesstyrelsen indgået aftale med Nationalt Center for Kompetenceudvikling om udarbejdelsen af en tematiseret best-practice eksempel-samling om uddannelsesinstitutionernes arbejde med RKV samt enkeltpersoners og virksomheders brug af RKV.

Eksempelsamlingen skal bygges op om fire temaer:

1. Institutionernes arbejde med kvalitetssikring af arbejdet med RKV
2. Virksomheders og medarbejderes brug af RKV
3. Enkeltpersoner afklaring i fasen før en RKV
4. Enkeltpersoners brug af RKV.

Formål: At udbrede de gode eksempler med RKV-arbejdet på uddannelsesinstitutionerne samt inspirere uddannelsesinstitutioner, virksomheder og medarbejdere til at gennemføre flere realkompetencevurderinger. Eksempelsamlingen skal også kunne bruges som redskab for uddannelsesinstitutionerne til at finde frem til de personer eller virksomheder, hvis medarbejdere kunne have behov for en RKV.

Form: Pjece på cirka 25 sider samt mindre foldere, som henvender sig til borgere og virksomheder.

Målgruppe: Eksempelsamlingens primære målgruppe er ledelser og uddannelses- og undervisningsansvarlige på uddannelsesinstitutionerne, men dele af eksempel-samlingen skal også henvende sig til borgere og virksomheder. Eksempelsamlingen og /eller folderne skal kunne bruges som led i uddannelsesinstitutionernes vejledning og rådgivning og markedsføring af RKV, idet de(n) skal indeholde eksempler, der illu-

strerer hvornår og hvordan en RKV kan være relevant for virksomheder og deres medarbejdere.

Synliggørelse af regler og rammer for RKV

Med baggrund i betragtninger i EVA's rapport og arbejdsgruppens drøftelser vil Uddannelsesstyrelsen tage initiativ til en øget synliggørelse af regler og rammer for RKV-ordningerne i uddannelserne, - herunder en indskærpelse af uddannelsesinstitutionernes oplysningspligt samt en synliggørelse af, hvad der er muligt inden for gældende regelsæt. Her kan indgå en synliggørelse af sammenhængen mellem RKV og merit samt en synliggørelse af relevante aktører i forhold til vejledning og rådgivning før en RKV.

Formål: At udbrede kendskabet til RKV-ordningerne i uddannelserne samt tydeliggøre hvilke muligheder der findes inden for gældende regelsæt.

Form: Udbygning af informationen på Ministeriet for Børn og Undervisnings hjemmeside og /eller ug.dk suppleret med hyrdebrev til uddannelsesinstitutionerne, der indskærper/præciserer regler og rammer for RKV. Relevante ministerier vil i øvrigt gå i dialog med skolelederforeningerne om brugen af RKV

Målgruppe: Uddannelsesinstitutioner, borgere og virksomheder.

4. Den økonomiske incitamentsstruktur

Det fremgår af kommissoriet for arbejdsgruppen, at arbejdsgruppens anbefalinger og forslag ikke må medføre permanent øgede offentlige udgifter. På trods af denne præmis, er arbejdsgruppen enige om, at de økonomiske incitamenter for RKV-ordningerne i uddannelserne bør genovervejes, - blandt andet fordi det tyder på, at RKV i nogle tilfælde kun er interessant for uddannelsesinstitutionerne, hvis den efterfølgende fører til kursus- og / eller uddannelsesaktivitet. Det opleves generelt som et problem, at det bedre kan betale sig for uddannelsesinstitutionerne at gennemføre hele uddannelser frem for en RKV, og at uddannelsesinstitutionerne derfor vil være mere tilbøjelige til primært at have fokus på deres egne uddannelsestilbud.

- Det anbefales, at de økonomiske incitamenter for uddannelsesinstitutionernes gennemførelse af RKV revurderes og tydeliggøres

- Det anbefales, at muligheden for vederlagsfri RKV for alle personer uanset uddannelsesbaggrund undersøges nærmere.

Det fremhæves i øvrigt, at det vil være hensigtsmæssigt at finde finansiering til en bredere afklaring, vejledning og rådgivning før en RKV.

Uddannelsesinstitutionernes tilskud til realkompetencevurdering udbetales gennem taxametersystemet. Det indebærer, at institutionerne får udbetalt en takst pr. årselev eller pr. person for afholdelse af realkompetencevurdering. Taksterne er ikke omkostningsnære, men fastsat politisk ud fra en landsdækkende udgiftsprioritering, hvorfor der ikke er defineret eksakte udgiftsbehov pr. aktivitetsenhed som grundlag for takstfastsættelsen. Taxametersystemet er baseret på et princip om ”gynger og karruseller”, hvor tilskud tildeles som bloktilskud og er indrettet, så institutionens samlede tilskud og øvrige indtægter på tværs af uddannelsesområder forudsættes samlet at give dækning for institutionens udgifter på sigt. Dette princip gælder også tilskuddet til realkompetencevurdering. Taksterne til RKV på de forskellige uddannelsesområder er knyttet til de forskellige takststrukturer, og der er således ikke et egentlig takstfællesskab for RKV på tværs af områderne. Forskellene mellem RKV-ordningerne på de forskellige uddannelsesområder gælder også for så vidt angår tælleprincipper, som er knyttet til uddannelsesområdet frem for RKV-ordningen. Derfor kan de enkelte RKV-ordninger ikke sammenlignes på tværs. RKV-ordningerne skal ses i kontekst til de enkelte uddannelsesområder, ordningerne gælder for.

På AMU, avu og de almengymnasiale fag ydes taxametertilskud til RKV som til ethvert andet kursusforløb, hvor det er selve den afholdte aktivitet, der er tilskudsudløsende. På GVU ydes derudover tilskud til udarbejdelse af GVU-planen, som er den uddannelsesplan RKV'en skal munde ud i. Dette udløses pr. plan, og ikke pr. årselev som taxametertilskuddet.

Arbejdsgruppens ønske om finansiering af afklarings-, vejlednings-, og rådgivningsarbejdet før en RKV, vil på disse områder enten kunne have karakter af et særskilt taxameter, eller ske gennem en forhøjelse af det eksisterende taxameter. Det vil dog være forbundet med merudgifter og kræve en nærmere beskrivelse, før det egentlig kan udgiftsvurderes. Dette ønske er derfor udenfor arbejdsgruppens kommissorium.

Dele af arbejdsgruppen har udtrykt, at ikke alle uddannelsesinstitutioner er opmærksomme på de eksisterende tilskudsmuligheder, og der kan derfor være behov for at tydeliggøre tilskudsordningerne.

I forhold til RKV-ordningerne på de enkelte uddannelsesområder fremhæver dele af arbejdsgruppen deltagerbetalingen for RKV på VVU og diplomuddannelserne som en reel og afgørende barriere.

Deltagerbetalingen for RKV på VVU og diplomuddannelserne følger de almindelige principper fra Åben Uddannelse, hvor staten yder tilskud til delvis dækning af udgifterne. Institutioner, der udbyder Åben Uddannelse, fastsætter ud fra et beregningsgrundlag selv deltagerbetalingen, som eksempelvis kan være indtægtsniveauet, som den ville være, hvis den var udbudt som ordinær uddannelse. Der gælder en særlig friholdelse for deltagerbetaling for faglærte og ufaglærte, som er en del af et globaliseringsinitiativ, der udløber i udgangen af 2012. Det bør i den forbindelse bemærkes, at ordningen vedr. ufaglærte og faglærtes friholdelse af deltagerbetaling for RKV på VVU og diplom ikke har været benyttet. En reduktion af deltagerbetalingen for RKV på VVU og diplomuddannelserne vil være forbundet med merudgifter i form af forhøjede takster til at opveje reduktionen af deltagerbetalingen samt mulige afledte udgifter som følge af eventuelt stigende aktivitet.

I nedenstående tabel ses undervisningstaksterne (ekskl. fællesudgifter og bygningstilægstakster) for realkompetencevurdering i forhold til varigheden af et realkompetencevurderingsforløb på de enkelte uddannelsesområder herunder også, om der er deltagerbetaling eller ej.

Tabel. Takster og varighed, RKV-forløb

Uddannelsesområde	Takst pr. forløb (kr. i 2011-niveau)	Varighed af et RKV-forløb	Deltagerbetaling
Arbejdsmarkedsuddannelser*	165 – 1.645	0,5 – 5 dage**	Nej
Grundlæggende voksenuddannelser	105 – 2.090	0,5 – 10 dage	Nej
Almen voksenuddannelse	Max 1.808	Max 4 dage	Nej
Almengymnasial uddannelse	Max 1.652	Max 4 dage	Nej
VVU- og diplomuddannelse***	1.800	Max 5 dage	Ja – men gratis for ufaglærte og faglærte indtil 2012 1400-2800 kr. for et kompetencebevis 5000 kr. for et uddannelsesbevis

* På AMU udløser hver kursist en administrationstillægstakst på 249 kr. pr. uddannelsesmål.

** 0,5 – 10 dage for F/I, der mangler dokumentation for kompetencer erhvervet uden for Danmark.

*** På VVU- og diplomområdet udløses en takst på 1.800 kr. pr. forløb – dvs. per person.

5. Opsamling og perspektivering af arbejdsgruppens uddannelsesspecifikke drøftelser og anbefalinger

I dette afsnit følger en opsamling og perspektivering af arbejdsgruppens væsentligste drøftelser og anbefalinger, som er specifikke i forhold til de uddannelsesområder, som er omfattet af lov nr. 556 af 6. juni 2007. De nævnte barrierer og anbefalinger er dels fremsat i de skriftlige bidrag til tema 1 og tema 2, dels fremsat i forbindelse med arbejdsgruppens løbende drøftelser. Dele af arbejdsgruppen har desuden gjort opmærksom på barrierer inden for erhvervsuddannelsesområdet.

5.1 Arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU)

I forhold til ønsket om en bredere tilgang til arbejdet med RKV, har dele af arbejdsgruppen fremsat et konkret forslag til en måde, hvorpå det kan gribes an på AMU-området, som tager udgangspunkt i de fælles kompetencebeskrivelser (FKB).

- Det anbefales, at der i forhold til arbejdet med RKV, eksempelvis i forbindelse med IKV i AMU anvendes en bredere tilgang, der tager udgangspunkt i de fælles kompetencebeskrivelser (FKB). Dette skal i praksis betyde, at uddannelsesinstitutionerne på baggrund af et grundigt kendskab til jobområderne og de forskellige niveauer i fx FKB'erne, arbejder med borgerens jobønske og koblingen af jobønsker til konkrete uddannelsesmål.

Der peges i den forbindelse på VEU-centrene som vigtige aktører i forhold til at få løftet fokus væk fra de specifikke uddannelser på den pågældende institution og over på borgerens jobønske.

En FKB indeholder en beskrivelse af et bestemt jobområde, en beskrivelse af de relevante kompetencer på arbejdspladserne i jobområdet samt en samling af konkrete uddannelsesmål, der forholder sig til de beskrevne kompetencer. FKB'erne tager dermed udgangspunkt i beskrevne jobfunktioner, og de vil derfor umiddelbart være et godt værktøj for institutionerne, når en deltagers kompetencebehov skal kobles til en eller flere bestemte uddannelsesmål. Det er i dag muligt, inden for lovgivningens rammer, at tage udgangspunkt i FKB'erne, når der skal gennemføres en IKV, - så længe den konkrete vurdering sker op imod konkrete uddannelsesmål.

Flere af arbejdsgruppens medlemmer påpeger, at relevansen af IKV i AMU opleves som begrænset, når det drejer sig om individuel kompetencevurdering i forhold til enkeltstående AMU-kurser af kortere varighed, da vurderingen i forhold til de korte kurser kan være mere tidskrævende end reel gennemførelse af selve kurset.

I EVA's evaluering fremhæves det ligeledes, at IKV i AMU opleves som for omstændelig i forhold til den tid, det tager at gennemføre et kursus. Det påpeges dog også, at institutioner med høj RKV-aktivitet i mindre grad ser dette som en barriere.

Det fremhæves i øvrigt af dele af arbejdsgruppen, at flere enkeltstående AMU-uddannelsesbeviser og kompetencebeviser ikke opleves som anvendelig, når der som oftest ønskes er afklaring og vurdering i forhold til en konkret jobfunktion.

- Det anbefales, at der generelt sættes mere fokus på IKV i AMU i forhold til strukturer af uddannelsesmål og/eller sammensatte uddannelsesforløb.

Strukturer i AMU er forløb eller pakker af arbejdsmarkedsuddannelser, enkeltfag, almene fag, on the job-training eller andre sammensatte forløb af to eller uddannelser/fag. Uddannelser i en struktur kan følges ad i samlede eller brudte forløb og kan lede hen imod en bestemt jobfunktion. Strukturer kan ligeledes give et fingerpeg om, hvilke arbejdsmarkedsuddannelser der anbefales til kompetenceudvikling inden for et givent jobområde. Der eksisterer allerede en række strukturer inden for de forskellige efteruddannelsesudvalgs jobområder, om end udvalgene bruger forskellige betegnelser for strukturerne. Der eksisterer i dag ca. 3000 arbejdsmarkedsuddannelser, og formålet med strukturer i AMU er at øge gennemsigtigheden og kvalificere efterspørgslen i forhold til dette meget store og fleksible uddannelsestilbud. Strukturer i AMU kan desuden bidrage til at synliggøre arbejdsmarkedsuddannelsernes anvendelighed i forhold til sammensatte jobfunktioner og opgaver.

Lige så vel som strukturer i AMU kan anvendes til at kvalificere efterspørgslen og til at synliggøre en bredere anvendelse af AMU, kan IKV i forhold til strukturer i AMU være et nyttigt redskab til at understøtte en bredere tilgang og til at kvalificere efterspørgslen og anvendelsen af IKV i AMU. Det er i dag muligt, inden for gældende regelsæt, at gennemføre en IKV i forhold til strukturer i AMU, så længe den konkrete vurdering sker i forhold til de konkrete AMU-mål. I forhold til den praktiske gennemførelse af den individuelle kompetencevurdering, er der ikke noget til hinder for, at der sker en vurdering i forhold til flere mål på en gang.

- Det bemærkes, at Uddannelsesstyrelsen foreslår, at IKV i AMU gøres til et særligt indsatsområde i den tværgående udviklingspulje i 2012. Dette foreslås med henblik på dels at styrke anvendelsen af IKV i forhold til AMU-uddannelsesstrukturer og dels at styrke AMU-udbydernes arbejde med IKV i AMU med mulighed for eksempelvis at søge støtte til at styrke kvaliteten gennem opkvalificering af lærere og medarbejdere, der arbejder med IKV-relaterede opgaver.

En synliggørelse af gode eksempler på IKV i AMU i forhold til strukturer af uddannelsesmål og / eller sammensatte uddannelsesforløb vil også indgå som led i den kommende informationsindsats.

Dele af arbejdsgruppen fremhæver, at det i forbindelse med IKV i AMU kan være vanskeligt at gennemføre den individuelle uddannelsesplan, der ofte er et af resultaterne af en IKV i AMU, fordi det er vanskeligt at finde grobund for at oprette et fuldt hold med deltagere, der har brug for opkvalificering af de samme kompetencer.

Denne problematik er ikke særegen i forhold til IKV i AMU men kan også være en generel problematik i forhold til flere arbejdsmarkedsuddannelser, hvor det kan være svært at finde deltagere nok til at oprette et hold, hvor deltagerne har de samme forudsætninger fra start. Derfor er der også mange institutioner, der afholder undervisning i åbne værksteder, hvor der undervises deltagere på flere forskellige niveauer på en gang, og som typisk kører med løbende indtag. Der er inspiration at hente i denne model i forhold til gennemførelse af den individuelle uddannelsesplan, som kan være et resultat af en IKV i AMU. Desuden vil et øget samarbejde og en øget koordinering af IKV-indsatsen på tværs af institutionerne kunne bidrage til at imødegå den nævnte

problematik, idet det bør være lettere at samle hele hold, hvis deltageren kan ”samles ind” fra flere uddannelsesinstitutioner.

- Det bemærkes, at der i den planlagte best-practice eksempelsamling, f.eks. kan indgå eksempler med fokus på tilrettelæggelsen og anvendelsen af en RKV og de efterfølgende individuelle uddannelsesforløb.

Dele af arbejdsgruppen fremhæver desuden, at det opleves som en barriere, at der ikke kan ske en afkortning af visse certifikatuddannelser gennem brugen af IKV.

En række jobfunktioner forudsætter, ifølge en lov, bekendtgørelse eller en bindende brancheaftale, at udøveren har et certifikat, som dokumenterer, at han/hun har gennemgået en bestemt uddannelse og eventuelt har bestået en afsluttende prøve. Begrebet ”certifikatuddannelser” er samlebetegnelsen for sådanne uddannelser. En eller flere arbejdsmarkedsuddannelser kan danne grundlag for udstedelse af et certifikat. I en række tilfælde gælder et AMU-uddannelsesbevis også som et certifikat. Der indføres typisk certifikatkrav på områder, hvor det er nødvendigt, at der tages særlige sikkerhedsmæssige og/eller kvalitetsmæssige hensyn.

Et certifikat er defineret i forhold til bestemte myndigheds- eller branchekrav, og der vil ofte være defineret et bestemt krav om, at deltageren skal have fulgt undervisningen for at kunne få et certifikat. På nogle områder kan det dog være mulighed for, at deltageren blot gennemfører en certifikatprøve, hvis deltageren har forudsætningerne for det. Det ofte stillede krav om at deltageren skal have fulgt undervisningen for at opnå certifikat udelukker muligheden for, at der kan gennemføres en IKV. Kravet er som oftest opstillet af sikkerhedsmæssige hensyn, som vil være mere tungtvejende end det fleksibilitetsmæssige hensyn, som ligger til grund for IKV-tilbuddet. Dette er baggrunden for, at det ikke er muligt at afkorte disse certifikatuddannelser gennem brugen af IKV. I de tilfælde, hvor der er mulighed for blot at gå op til certifikatprøven, er der mulighed for at få anerkendelse for allerede erhvervede kompetencer uden at gennemføre undervisningen.

- Det anbefales, at der udvikles mere bruger- og case orienterede værktøjer, som kan anvendes på rene FKBér eller længere og sammensatte AMU-uddannelser.

Det bemærkes i den forbindelse, at flere efteruddannelsesudvalg, heriblandt EPOS, allerede har udviklet bruger og case orienterede værktøjer. Den konkrete eksempelsamling, som EPOS har udviklet, har titlen ”Eksempler på testredskaber i EPOS-uddannelser – Bilag til praktisk vejledning til individuel kompetencevurdering i AMU”. Efteruddannelsesudvalgene kan søge om penge til udvikling af disse værktøjer gennem puljen til udvikling af arbejdsmarkedsuddannelser.

5.2 Grunduddannelse for voksne (GVU)

Dele af arbejdsgruppen fremhæver, at det på GVU kunne være ønskeligt, at der blev givet mulighed for at foretage gruppevurderinger.

Det efterspørges fra dele af arbejdsgruppen, at der indføres et eftergodkendelsessystem på GVU, hvor de faglige udvalg udarbejder retningslinjer i samarbejde med udbyderne. Forslaget er ikke yderligere specificeret af arbejdsgruppen.

5.3 Almen voksenuddannelse (avu) og de almengymnasiale uddannelser

Dele af arbejdsgruppen fremhæver, at IKV-ordningerne på VUC fungerer optimalt i forhold til dokumentation af den nødvendige viden til optagelse på de videregående uddannelser, men at ordningen ikke fungerer lige så godt i forhold til de kortuddannede, hvor aktiviteten er meget lille. Dele af arbejdsgruppen fremhæver desuden, at vurdering i forhold til en delkompetence i forhold til avu og de almengymnasiale fag ikke er særlig anvendt.

Denne betragtning er i overensstemmelse med observationer fra EVA's evaluering, hvor det fremhæves, at RKV inden for de almengymnasiale fag primært anvendes i forhold til adgang til uddannelse.

- Det bemærkes, at en vejledning om IKV inden for de almene voksenuddannelser og almengymnasiale uddannelser er under udarbejdelse.

Vejledningen indeholder uddybende og forklarende kommentarer til arbejdet med IKV på voksenuddannelsescentrene (VUC) og er et led i kvalitetssikringen af IKV og opkvalificering af medarbejdere, der arbejder med IKV. Vejledningen indeholder blandt andet eksempler på information på institutionernes hjemmesider, best-practice i IKV-processen, håndtering af dokumentationsmateriale og kvalitetssikring af beviserne. Vejledningen præsenteres på en konference for VUC-medarbejdere, der arbejder med IKV. På konferencen vil der blive mulighed for at drøfte implementering og kvalitetssikring af IKV, samt input til videreudvikling af tilbuddet.

Uddannelsesstyrelsen ser i øvrigt en mulighed for at øge kendskabet til IKV, og dermed øge aktiviteten, ved at tilskynde til øget netværksdannelse og samarbejde mellem VUC-institutionerne samt mellem VUC'erne og de vejledningsordninger, der kan bidrage med information om IKV-muligheder, og som kan indgå i før-fase vejledningen (VEU-centre, studievalg etc.).

5.4. Videregående voksenuddannelse (VVU) og diplomuddannelserne

Flere af arbejdsgruppens medlemmer peger på, at det opleves som en barriere, at der er en tendens til, at uddannelsesinstitutionerne tænker mere i viden frem for kompetencer på det videregående område og diplomniveau og indskærper, at uddannelsesinstitutionerne i højere grad bør vurdere, om deltageren har de kompetencer, som uddannelsen sigter mod og om deltageren har de kompetencer i forhold til adgang, der skal til for at gennemføre uddannelsen. Flere af arbejdsgruppens medlemmer påpeger desuden, at omfanget af kravene til dokumentation og beskrivelse af kompetencer er en betydelig barriere, og at godkendelsesprocenten for erfarne professionelle opleves som urimelig lav.

Det fremgår af bekendtgørelsen om individuel kompetencevurdering (realkompetencevurdering) i videregående voksenuddannelser (VVU) og diplomuddannelser i videreuddannelsessystemet for voksne, at uddannelsesinstitutionerne skal offentliggøre

metoder og procedurer for RKV på deres hjemmesider, og at retningslinjer kan fraviges, hvis det er nødvendigt i forhold til den enkelte ansøgning, jf. §16. Institutionerne skal således på deres hjemmeside oplyse eventuelle ansøgere om de krav, der stilles til dokumentation af den enkeltes teoretiske viden og praktiske færdigheder.

Den dokumentation, der danner grundlag for anerkendelse af realkompetence i efter – og videreuddannelsessystemet for voksne på det videregående område og diplomniveau, skal gøre institutionen i stand til at vurdere om ansøgeren har realkompetencer, som kan sidestilles med adgangskravene til en VVU eller diplom eller den viden, de færdigheder og kompetencer for den uddannelse eller uddannelsesdel, der anmodes om en realkompetencevurdering i forhold til. Det er i ansøgerens interesse, at afgørelsen om anerkendelse af realkompetencer opleves som legitim og valid af tredje part, således at der er tillid til at vedkommende, der er i besiddelse af et RKV-bevis har den viden og de færdigheder og kompetencer, som beviset angiver - eller lever op til adgangskravene. Ansøgere om RKV kan klage over institutionens afgørelse om RKV til Kvalifikationsnævnet. Det skal bemærkes, at der er registreret 10 klager samlet i perioden 2008-2010.

Uddannelsesministeriet vurderer, at yderligere central regulering af dette område er uhensigtsmæssig, idet der allerede er tydelige retningslinjer for vurdering og anerkendelse af realkompetencer, og at dokumentationskravet som beskrevet ovenfor afspejler, at der er tale om en RKV på det videregående niveau og en individuel vurdering fra ansøger til ansøger.

Hvis det opleves, at institutionerne ikke efterlever ovennævnte bekendtgørelse på området opfordrer Uddannelsesministeriet interessenterne til at kontakte de enkelte institutionernes bestyrelser og/eller uddannelsesudvalg med henblik på en drøftelse af institutionens praksis på området.

Flere af arbejdsgruppens medlemmer peger desuden på, at det opleves som en barriere, at der ikke kan gives anerkendelse for en delkompetence på VVU og diplomuddannelserne. I princippet kan en deltager have kompetencer, der svarer til 90 pct. af samtlige moduler på en given uddannelse uden, at der kan opnås anerkendelse for de pågældende kompetencer, da der kun gives formel anerkendelse for hele moduler.

Arbejdsgruppens drøftelser er i overensstemmelse med observationerne i EVA's evaluering, hvor det fremhæves, at der inden for VVU og diplomuddannelserne kun i meget begrænset omfang udstedes uddannelsesbeviser og kompetencebeviser som resultat af en RKV (s. 22).

Det bemærkes, at uddannelsesinstitutionerne kan give anerkendelse for delelementer af en uddannelse, herunder dele af et fagmodul jf. bekendtgørelsen om individuel kompetencevurdering (realkompetencevurdering) i videregående voksenuddannelser (VVU) og diplomuddannelser i videreuddannelsessystemet for voksne § 9 stk. 2.

Flere af arbejdsgruppens medlemmer peger desuden på, at der er et særligt behov for en styrket sammenhæng mellem RKV og merit på VVU og diplomområdet. Denne problematik er uddybet i afsnittet om sammenhængen mellem RKV og merit (afsnit 2.3.4.).

Uddannelsesministeriet vurderer i den sammenhæng, at lovgivningen allerede angiver den fornødne sammenhæng mellem RKV og merit, når der er tale om godskrivning, hvilket fremgår af § 20 i Bekendtgørelse af lov om erhvervsrettede grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne.

Det bemærkes, at RKV og merit er to separate systemer. RKV er et anerkendelsessystem, som dækker fra adgangen til en uddannelse, over afkortning af uddannelsen til hele uddannelsesbeviser. RKV gives i form af et RKV-bevis, som er gældende for samme uddannelse ved alle udbydere af den pågældende uddannelse. Merit kan alene føre til en afkortning af en given uddannelse. En meritvurdering er institutions- og uddannelsesspecifik, og giver således kun ret til afkortning af den givne uddannelse ved den konkrete uddannelsesinstitution.

- Uddannelsesministeriet har tilkendegivet, at de er indstillet på at indgå en dialog med skolelederforeningerne herunder specifikt med Professionshøjskolernes Rektorkollegium, erhvervsakademiernes ledelse, LO og FTF om institutionernes praksis for arbejdet med RKV med henblik på at drøfte de beskrevne barrierer for RKV-ordningerne på VVU og diplomområdet. I forlængelse heraf overvejes behovet for en indskærpelse af reglerne om realkompetencevurdering overfor uddannelsesinstitutionerne på det videregående område og diplomniveau.

5.5 Erhvervsuddannelserne

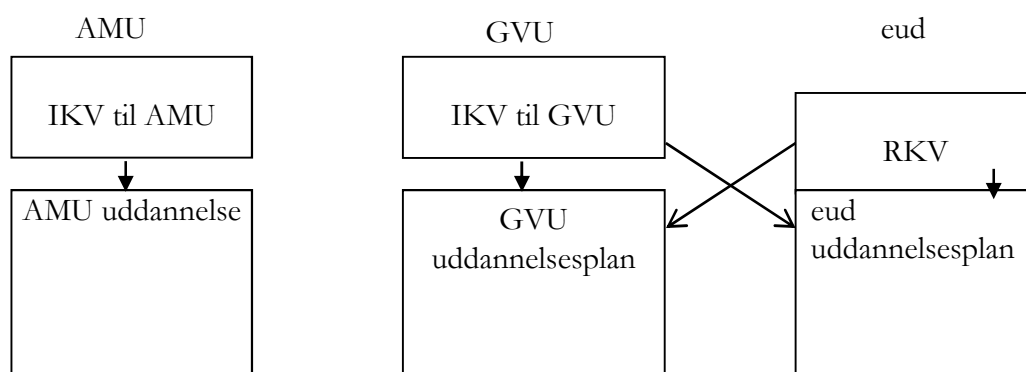
Flere af arbejdsgruppens medlemmer peger på, at det opleves som en barriere, at en realkompetencevurdering foregår efter forskellige regelsæt inden for henholdsvis AMU, GVU og erhvervsuddannelserne (eud).

- Det anbefales, at mulighederne for et bedre samspil mellem realkompetencevurderingsordningerne i AMU, GVU og erhvervsuddannelserne undersøges nærmere, herunder at muligheden for at anvende IKV i AMU i forhold til voksne i erhvervsuddannelserne undersøges.

Det bemærkes, at reglerne om realkompetencevurdering på de tre områder findes i følgende regelsæt:

- AMU: Lov om arbejdsmarkedsuddannelser.
- GVU: Lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne og bekendtgørelse om grunduddannelse for voksne (GVU).
- Erhvervsuddannelserne (eud): Lov om erhvervsuddannelser og bekendtgørelse om erhvervsuddannelser (Hovedbekendtgørelsen).

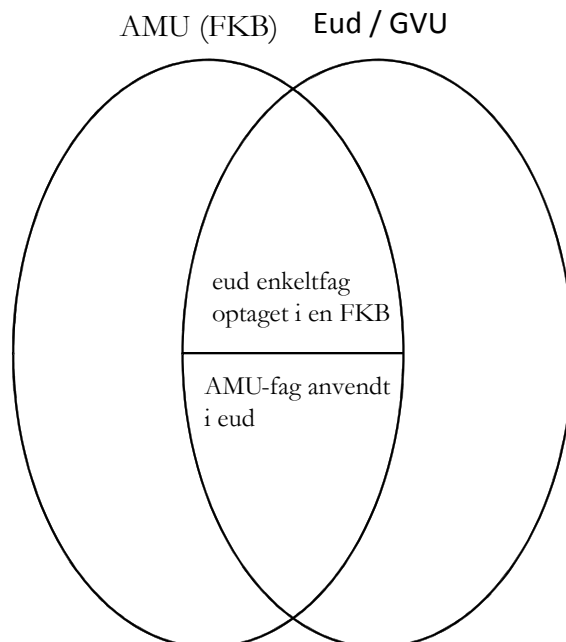
I henhold til reglerne om de enkelte forløb, kan der komme forskellige resultater ud af realkompetencevurderingerne. En IKV i GVU kan godt resultere i, at der efterfølgende udarbejdes en uddannelsesplan til eud og omvendt, idet de kompetencer, der skal afklares er de samme. De mulige resultater af de tre regelsæt for kompetencevurdering fremgår af nedenstående grafik. Det skal bemærkes, at realkompetencevurdering i eud er en del af selve uddannelsesforløbet, medens IKV i GVU og AMU foregår inden uddannelsesforløbet fastlægges.

IKV i AMU kan ikke resultere i en uddannelsesplan til eud. Hvis afklaringen i AMU-regi viser, at en GVU kunne være relevant for ansøgeren, må der foretages en ny IKV i forhold til GVU. Resultatet af den afklaring, som er foretaget i AMU-regi, indgår dog som dokumentation i den efterfølgende afklaring til GVU, så denne kan foretages på kortere tid, måske endda uden yderligere afprøvning.

I AMU-systemets fælles kompetencebeskrivelser (FKB) kan efteruddannelsesudvalget vælge at optage enkeltfag fra beslægtede erhvervsuddannelser, så de kan bruges på AMU-vilkår. I en erhvervsuddannelse kan det faglige udvalg vælge at lade AMU-uddannelser indgå i erhvervsuddannelsen som valgfri specialefag. I det omfang, der indgår eud-fag i en fælles kompetencebeskrivelse eller AMU-fag i en erhvervsuddannelse, er disse omfattet af IKV / RKV, selv om de har rod i et andet system.

Dette forhold er illustreret i nedenstående grafik:

AMU-fag anvendt i en eud indgår i kompetenceafklaringen til såvel eud som GVU. Eud enkeltfag optaget i en FKB indgår i AMU-IKV i det omfang, det er relevant for ansøgeren.

6. Opsamling af øvrige forslag

Dette afsnit indeholder en opsamling på en række øvrige forskellige forslag, som er fremsat af enkelte medlemmer i arbejdsgruppen, men hvor forslagene ikke har været drøftet nærmere på møderne i arbejdsgruppen. Det drejer sig om følgende:

Kvalifikationsrammen for livslang læring:

Fra dele af arbejdsgruppen peges der på, at EQF/NQF kan bruges som værktøj for og til at understøtte oversættelse mellem formelle uddannelsesmål og ikke-formel/uformel læring.

Den europæiske referenceramme for sprogkompetencer:

Fra dele af arbejdsgruppen peges der på, at der med fordel kan igangsættes en national indsats for at implementere den europæiske referenceramme for sprogkompetencer, blandt andet fordi den har et bredere sigte herunder et erhvervs- og beskæftigelses-sigte. Til formålet skal etableres et nationalt certifikat for praktiske færdigheder ligesom i Finland. Studieskolens redskab, der allerede indgår som en del af den nye udgave af Min Kompetencemappe, kan formodentlig uden videre anvendes som grundlag. Det forventes med den seneste udvikling af konceptet (via et nordisk udviklingsprojekt, med tilskud fra Nordisk Ministerråd) at kunne fungere som en effektiv og ressourcebesparende men alligevel sikker procedure til dokumentation af sproglig kompetence. Det beskrives, at den europæiske referenceramme for sprogkompetencer anvendes rutinemæssigt i de fleste europæiske lande og er en valid dokumentation, der er kompatibel med referencerammen. Der kan være tale om en engangsbetaling af en vis størrelse, hvis Ministeriet for Børn og Undervisning skal overtage redskabet. Der vil være tale om nogle forholdsvis beskedne engangsudgifter, hvis redskabet skal kunne bruges til flere sprog, men ingen varige ekstraudgifter.

Elektroniske værktøjer som Minkompetencemappe.dk og 3. sektors IT-værktøj:

Dele af arbejdsgruppen gør opmærksom på, at elektroniske redskaber som Minkompetencemappe.dk og 3. sektors IT-redskaber er vigtige at have som fælles referenceramme til at fremme anerkendelsen af realkompetencer. De er gode som støtteredskaber til arbejdet med afklaring og identifikation samt dokumentation af realkompetencer, men nogle målgrupper kan have behov for støtte til at bruge mappen.

Det foreslås, at der afsættes finansiering til, at Minkompetencemappe.dk og 3. sektors IT-værktøj løbende kan udvikles og vedligeholdes.

- Det bemærkes, at Uddannelsesstyrelsen som opfølgning på den nye version af Minkompetencemappe.dk har taget højde for, at der er behov for finansiering af mindre udviklingsopgaver, så små justeringer løbende kan tilgodeses. Desuden vil det eksisterende elektroniske værktøj til dokumentation af realkompetencer erhvervet inden for folkeoplysningen blive evalueret med henblik på at vurdere, om det skal videreudvikles eller ændres.

- Nedenstående forslag vil være forbundet med permanent øgede offentlige udgifter og ligger derfor uden for kommissoriet for arbejdsgruppen:

RKV på alle niveauer i uddannelsessystemet:

Dele af arbejdsgruppen stiller forslag om, at RKV-ordningerne i uddannelserne udvides til at gælde for alle uddannelsesområder og uddannelsesniveauer i uddannelsessystemet - ikke kun VEU-området.

Etablering af et uvildigt centralt kompetencenævn:

Dele af arbejdsgruppen foreslår, at beslutningskompetencen vedrørende realkompetencevurdering flyttes over til et uvildigt centralt kompetencenævn eller lignede. Centraliseringen skal bidrage til at sikre kvalitet og ensartethed i arbejdet med RKV. Kompetencenævnet kan uddelegere arbejdet med den faglige vurdering til relevante aktører (uddannelsesinstitutioner eller virksomheder) og skal godkende alle realkompetencevurderinger. Kompetencenævnet skal stå for både realkompetencevurdering og merit og i øvrigt være ansøgerens indgang til systemet. Kompetencenævnet skal vejlede ansøgerne og fordele ansøgninger til de rette uddannelsesinstitutioner mv.

Indførelse af et realkompetenceafklaringsmodul inspireret af FVU-konceptet:

Dele af arbejdsgruppen foreslår, at der skabes lovgivningsmæssige rammer for et modul om afklaring og dokumentation af realkompetencer i et bredt perspektiv samt erhvervs- og uddannelsesvejledning i forhold til resultatet af afklaringen. Det konkrete forslag er inspireret af FVU-konceptet og varigheden af modulet skal være fleksibelt i forhold til den enkeltes behov i lighed med FVU. Tilbuddet skal kunne fungere i forskellige kontekster, således at voksne møder tilbuddet der, hvor de er. Tilbuddet skal varetages af forskellige aktører, bl.a. folkeoplysningen, a-kasser, jobcentre, Ungdommens Uddannelsesvejledning og institutioner på standardiserede driftsoverenskomstvilkår, og aktørerne skal deltage aktivt i tværgående kvalitetsarbejde om realkompetencevurdering med øvrige aktører. Tilbuddet skal varetages af medarbejdere, der opfylder særlige krav til realkompetencefaglige kompetencer. Det fremhæves, at et sådant tilbud til kunne effektivisere og kvalificere ”før-fasen” for RKV-ordningerne i uddannelserne ved at afdække hvilke muligheder for RKV den enkeltes realkompetencer åbner op for på tværs af institutioner, brancher, sektorer og niveau.

Udvikling af et videndelingssystem:

Dele af arbejdsgruppen foreslår, at der udvikles et videndelingssystem, som kan opsamle og lagre faglæreres / vejlederes tavse viden om, hvordan de identificerer, indfanger og systematiserer ikke-formelle og uformelle kompetencer opnået uden for det traditionelle formelle uddannelsessystem. Kompetencevurderingsplatformen skal placeres i Ministeriet for Børn og Undervisnings regi for at sikre legitimiteten, men samtidig sådan, at den kan tilgås, suppleres, redigeres og vedligeholdes af de involverede institutioner på de respektive uddannelsesområder. Kompetenceudviklingsplatformen foreslås finansieret som et udviklingsprojekt. Den efterfølgende drift og vedligeholdelse foreslås finansieret ved fuld taxameterfinansiering ved IKV i AMU og eud og ved en kombination af deltagerbetaling og taxameter på det videregående niveau.

Forskning:

Fra dele af arbejdsgruppen peges der på, at der er behov for og bør sættes mere på forskning med udgangspunkt i deltagerperspektivet. Der er brug for øget viden om og forståelse for, hvordan realkompetenceafklaring og artikulation og realkompetencevurdering virker med hensyn til at skabe motivation for læring. Desuden er der også behov for forskning i hvilke didaktiske konsekvenser der må drages af øget anvendelse af realkompetencer samt kvalitativ forskning i hvorfor, hvordan og med hvilke resultater de mest aktive uddannelsesinstitutioner arbejder på feltet med henblik på at udvikle procedurer i pædagogikker, der er i stand til at drage fordel af realkompetencetilgangen. Det foreslås, at der afsættes midler til særlige forskningsindsatser i en periode, men at forskning på sigt vil kunne finansieres som anden forskning.

Bilag 1. Begrebsafklaring og oversigt over mulighederne for anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne.

Begrebsafklaring

Af arbejdsgruppens drøftelser fremgik det, at der eksisterer en forvirring omkring brugen af begreberne RKV og IKV. I det følgende præciseres det, hvor og hvornår begreberne realkompetencevurdering (RKV) og individuel kompetencevurdering (IKV) bruges i henhold til love og bekendtgørelser på de enkelte områder.

FAKTA om begreberne realkompetencevurdering (RKV) og individuel kompetencevurdering (IKV)
Realkompetencevurdering (RKV) er et paraplybegreb der anvendes, når realkompetencevurderingsordningerne beskrives og omtales generelt set. På de uddannelsesspecifikke områder bruges både betegnelsen realkompetencevurdering (RKV) og individuel kompetencevurdering (IKV).
I arbejdsmarkedsuddannelserne bruges betegnelsen individuel kompetencevurdering i bekendtgørelsen af lov om arbejdsmarkedsuddannelser m.v.
I de grundlæggende voksenuddannelser bruges individuel kompetencevurdering i bekendtgørelsen om grunduddannelse for voksne (GVU).
Inden for de almene voksenuddannelser og det almen gymnasiale område bruges betegnelsen individuel kompetencevurdering i bekendtgørelsen om individuel kompetencevurdering i relation til fag i almen voksenuddannelse og i de almen gymnasiale uddannelser.
I efter og videreuddannelsessystemet for voksne bruges betegnelsen realkompetencevurdering i bekendtgørelsen om individuel kompetencevurdering (realkompetencevurdering) i videregående voksenuddannelser (VVU) og diplomuddannelser i videreuddannelsessystemet for voksne.
I de ordinære uddannelser på det videregående område bruges individuel kompetencevurdering i relation til ansøgere, der søger om optagelse på et andet grundlag end de fastsatte adgangskrav, i bekendtgørelsen om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser.
I erhvervsuddannelserne anvendes betegnelsen individuel kompetencevurdering i bekendtgørelsen om erhvervsuddannelser.

I rapporten bruges både begreberne realkompetencevurdering (RKV) og individuel kompetencevurdering (IKV). Når realkompetencevurderingsordningerne omtales generelt og i forhold til uddannelsesinstitutionernes samlede opgave med vurdering og anerkendelse af realkompetencer bruges betegnelse RKV. Når der er tale om realkompetencevurdering inden for de enkelte uddannelser bruges både IKV og RKV, da betegnelsen IKV bruges inden for alle uddannelsesområderne med undtagelse af videreuddannelsessystemet for voksne, hvor RKV anvendes.

I relation til terminologien skal det bemærkes, at begrebet ”realkompetencevurdering” blev fjernet fra adgangsbekendtgørelsen og erstattet med ”individuel vurdering af ansøgerens kompetencer” med den seneste revision af BEK. nr. 87 af 7. februar 2011 om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser. Denne ændring blev foretaget for at understrege, at der er forskel på optagelse på en ordinær uddannelse gennem IKV og den individuelle vurdering (realkompetencevurdering) som der foretages på efter- og videreuddannelsesområdet.

Anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne

RKV-ordningerne på VEU-området giver, afhængig af det enkelte uddannelsesområde, voksne adgang til uddannelse, individuel tilrettelæggelse og afkortning af en uddannelse, samt udstedelse af et kompetencebevis, hvis dele af en given uddannelse eller et uddannelsesmål vurderes som opfyldt, eller udstedelse af et uddannelsesbevis, hvis hele uddannelsesmålet i en uddannelse vurderes som opfyldt. Derudover findes der en række muligheder for anerkendelse af realkompetencer inden for de ordinære uddannelser.

Nedenfor præsenteres en skematisk oversigt over de realkompetencevurderingsordninger, som er omfattet af lov nr. 556 af 6. juni 2007 samt et skema over ordninger i det ordinære uddannelsessystem, hvor der er adgang til kompetencevurdering og anerkendelse af realkompetencer, som er fastlagt i dertilhørende uddannelseslove, bekendtgørelser mv. Universitetsuddannelserne indgår ikke i oversigten.

Oversigt over RKV-ordningerne på VEU-området:

HVOR / HVORDAN	Adgang efter realkompetencevurdering (RKV)	Individuel studieafkortning /-plan efter RKV – eller trinindplacering	Kompetencebevis (del af en uddannelse) el. uddannelsesbevis (hel uddannelse) efter RKV	Klageadgang – RKV (over afgørelsens indhold)
Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU)	Ja – afhænger af evt. krav til forudsætninger	Ja	Ja: Uddannelsesbevis eller kompetencebevis	Nej
Grundlæggende voksenuddannelse (GVU)	Ja – kun adgang via RKV. Vurdering af realkompetencer forudsætter, at ansøgeren er mindst 25 år, har mindst 2 års relevant erhvervs erfaring og har forudsætninger svarende til grundskolens afgangsniveau i fag, der er relevante i uddannelsen. Adgang til GVU kræver, at ansøgeren har tilstrækkelige kompetencer til, at praktikdelen kan undværes.	Ja	Ja: Kompetencebevis Nej: Uddannelsesbevis (afsluttende prøve er en forudsætning)	Ja: Det relevante faglige udvalg mht. praktisk kompetence & Kvalifikationsnævnet mht. teoretisk kompetence
Almen voksenuddannelse (avu) – ved optagelse	Ikke relevant – ej formelle adgangskrav	Ja (trinindplacering)	Nej (alternativ: vurdering uden optagelse)	Ja: Ministeriet for Børn og Undervisning
Avu & gymnasiale fag – uden optagelse	Ikke relevant – ej formelle adgangskrav	Ikke relevant uden optagelse	Ja: Kompetencebevis	Ja: Kvalifikationsnævnet
Videregående uddannelse for voksne og diplomuddannelse	Ja – både i forhold til krav om adgangsgivende eksamen og krav om 2 års relevant erhvervs erfaring efter adgangsgivende eksamen	Ja. Bedømmelse af erhvervs erfaringen indgår endvidere i ECTS-vurderingen	Ja: Uddannelsesbevis for dele af en uddannelse eller hele uddannelsen – eller kompetencebevis	Ja: Kvalifikationsnævnet

Oversigt over mulighederne for at få anerkendelse af realkompetencer mv. i det ordinære uddannelsessystem:

HVOR / HVORDAN	Adgang efter realkompetencevurdering (RKV)	Individuel studieafkortning /-plan efter RKV – eller trinindplacering	Kompetencebevis (del af en uddannelse) el. uddannelsesbevis (hel uddannelse) efter RKV	Klageadgang – RKV (over afgørelsens indhold)
Gymnasiale uddannelser	Ja – optagelsesprøve eller individuel vurdering	Ja	Nej kræver aflægelse af prøve	Nej
Erhvervsuddannelser (eud)	Ja	Ja	Nej	Ja: Kvalifikationsnævnet vedrørende institutionens afgørelse
Korte og mellem-lange videregående uddannelser	Ja – adgang med kvalifikationer sidestillet med de formelle krav	Nej; Kun godskrivning for formel relevant uddannelse (merit)	Nej	Nej

RKV-ordninger på VEU-området

I det følgende beskrives RKV-ordningerne på VEU-området nærmere.

Arbejdsmarkedsuddannelserne (AMU)

I arbejdsmarkedsuddannelserne tilbydes realkompetencevurdering inden for rammerne af programmet individuel kompetencevurdering (IKV i AMU).

Formålet med IKV i AMU er at give den enkelte deltager mulighed for at få vurderet og anerkendt sine realkompetencer som grundlag for individuelt tilpasset og planlagt uddannelse inden for AMU-lovens rammer og til brug på arbejdsmarkedet. Anerkendelsen af den enkelte deltagers realkompetencer sker på baggrund af dokumentation og en vurdering af den pågældendes realkompetencer med arbejdsmarkedsuddannelserne og eud enkeltfag optaget i en fælles kompetencebeskrivelse (FKB) som målestok og vurderingsstandard.

Anerkendelsen gives i form af et AMU-kompetencebevis, når deltageren har fået anerkendt kompetencer svarende til dele af godkendte AMU-uddannelsesmål og/eller et AMU-uddannelsesbevis, når deltageren har fået anerkendt kompetencer, der svarer til hele godkendte AMU-uddannelsesmål samt en evt. tilpasset AMU-uddannelsesplan for deltagerens efterfølgende AMU-uddannelse, som tager afsæt i deltagerens anerkendte kompetencer. Beviserne kan bruges i forhold til videre uddannelse i AMU og til afkortning af uddannelse f.eks. i forhold til en GVU eller en erhvervsuddannelse, ligesom de kan bruges som dokumentation for kompetencer til brug på arbejdsmarkedet.

Grunduddannelse for voksne (GVU)

Grunduddannelsen for voksne (GVU) er et uddannelses tilbud, hvor voksne med tilstrækkelig og relevant erhvervs erfaring inden for en given erhvervsuddannelse har mulighed for at gennemføre uddannelsen uden at indgå en uddannelsesaftale. GVU

er således et tilbud til den voksne, der på baggrund af en omfattende relevant erhvervs erfaring kan få godskrevet praktikkdelen af en erhvervsuddannelse.

For at kunne påbegynde et GVU-uddannelsesforløb, skal ansøgeren have foretaget en individuel kompetencevurdering (IKV). Adgangskravene til GVU er, at ansøgeren er fyldt 25 år og har to års relevant erhvervs erfaring og forudsætninger svarende til grundskolens afgangsniveau i fag, der er relevante for uddannelsen. I kompetencevurderingen er det uddannelsens slutmål og ansøgerens kompetence ved uddannelsens start i forhold til de pågældende slutmål, som skolerne fokuserer på.

Den individuelle kompetencevurdering kan føre til en GVU-uddannelsesplan, som tilpasses den enkeltes realkompetencer samt det uddannelsesforløb, deltageren skal gennemføre for at opnå en GVU, og et bevis for anerkendte kompetencer som dokumentation for de kvalifikationer, institutionen har anerkendt. Alle, der har gennemført en IKV i GVU, vil få bevis for anerkendte kompetencer, som vil kunne bruges i forbindelse med videre uddannelse og/eller dokumentation for kompetencer til brug på arbejdsmarkedet.

Almen voksenuddannelse (avu) og almengymnasiale fag

Individuel kompetencevurdering (IKV) inden for avu og de almengymnasiale fag har til formål at vurdere ansøgerens samlede viden, færdigheder og kompetencer i forhold til målene for et eller flere fag i almen voksenuddannelse eller i de almengymnasiale fag.

Kompetencevurderingen foregår på et Voksenuddannelsescenter (VUC), som foretager en individuel kompetencevurdering i forhold til uddannelsesmålene for det faglige niveau, der måtte være relevant.

Institutionen udsteder et kompetencebevis, hvis den pågældende ansøger har dokumenteret og institutionen har vurderet, at ansøgerens kompetencer giver grundlag herfor. Kompetencebeviset kan omfatte afgrænsede dele af et fag eller et helt fag på niveauerne G til A.

Kompetencebevis for dele af et fag kan betyde, at der i en efterfølgende uddannelse efter en konkret vurdering kan gives merit for de kompetencer, der er modtaget dokumentation for. Det giver mulighed for at kunne få reduceret uddannelsestiden eller få et særligt tilpasset undervisningsforløb. Som hovedregel vil et kompetencebevis for et helt fag kunne medføre krav om fuld merit for faget.

Videregående voksenuddannelser (VVU) og diplomuddannelserne

På de videregående voksenuddannelser og diplomuddannelserne i videreuddannelsessystemet har realkompetencevurdering (RKV) til formål at give ansøgeren anerkendelse for dennes samlede viden, færdigheder og kompetencer i forhold til en videregående voksenuddannelse eller en diplomuddannelse.

Realkompetencevurderingen sker altid i forhold til enten adgangskrav til eller målbeskrivelser for en uddannelse eller dele heraf. Anerkendte realkompetencer kan anvendes ved uddannelse i videreuddannelsessystemet for voksne eller som dokumentation for kompetencer til brug på arbejdsmarkedet.

Anerkendelsen sker på baggrund af afklaring, dokumentation og vurdering af deltagerens individuelle kompetencer i forhold til adgangskrav til uddannelsen eller målbeskrivelserne i uddannelsesreglerne.

Anerkendelsen kan gives i form af et adgangsbrev, når deltageren har fået anerkendt kompetencer svarende til optagelseskriterierne i en uddannelse eller dele af en uddannelse og/eller et kompetencebrev, når deltageren har fået anerkendt kompetencer, der svarer til dele af en uddannelse eller et uddannelsesbrev, når deltageren har fået anerkendt kompetencer, der svarer til hele uddannelsen. Brevene er gyldige på de uddannelsesinstitutioner, som er godkendt til at udbyde den pågældende uddannelse. De kan bruges til at blive optaget på en uddannelse, hvor de formelle uddannelseskrav ikke er opfyldt og til at afkorte den uddannelse, der begynder på nu eller på et senere tidspunkt samt til brug på arbejdsmarkedet.

Anerkendelse af realkompetencer i de ordinære uddannelser

I det følgende beskrives mulighederne for anerkendelse af realkompetencer i de ordinære uddannelser nærmere. Mulighederne inden for universitetsuddannelserne er ikke beskrevet.

Gymnasiale uddannelser:

Merit i de gymnasiale uddannelser skal som hovedregel gives i forbindelse med påbegyndelsen af en gymnasial uddannelse.

Merit kan bl.a. gives ved substitution og bygger i så fald bl.a. på en vurdering af elevernes realkompetence. Dette indebærer, at forskellige fag eller forløb, der er gennemført inden uddannelsen, træder i stedet for fag eller forløb i uddannelsen, når det vurderes, at fagene eller forløbene ligeværdigt bidrager til opfyldelse af uddannelsens formål eller til grundlaget for at fortsætte et fag på et højere niveau. Eleverne kan således søge skolen om merit, hvis vedkommende inden optagelsen har gennemført undervisning, prøver eller andre aktiviteter, som har løftet elevens reelle kvalifikationer på områder, som har betydning for elevens faglige udgangspunkt i undervisningen. Én mulighed er, at eleven har gennemført dele af et gymnasialt fag i en tidligere uddannelse, eller at eleven har gennemført uddannelse i udlandet inden optagelsen på den danske uddannelse. En anden mulighed er, at eleven har erhvervet sig relevant realkompetence, f.eks. i et fremmedsprog, gennem længerevarende ophold i det pågældende land – uden nødvendigvis at have modtaget undervisning i landet. Elever, der opnår merit, kan gennemføre et afkortet, særligt tilrettelagt gymnasialt forløb. Der udstedes således ikke et særskilt bevis for den eller de kompetencer, som en elev får merit for.

Erhvervsuddannelserne (eud)

Alle elever, som påbegynder en erhvervsuddannelse, skal have udarbejdet en personlig uddannelsesplan. Planen skal udformes på baggrund af elevens reelle kompetencer. En realkompetencevurdering skal afdække elevens reelle kompetencer ved indgangen af uddannelsen. Således sikrer realkompetencevurderingen, at eleven får netop den personlige uddannelsesplan, som passer til elevens forudsætninger, uanset om

de er dokumenteret i form af eksamensbeviser eller er erhvervet på anden måde. Det gælder både for unge og voksne, der ønsker at gennemføre en erhvervsuddannelse, at en sådan realkompetencevurdering skal finde sted inden for de to første uger af uddannelsesforløbet.

Den obligatoriske kompetencevurdering giver mulighed for, at elever med deres personlige uddannelsesplan får et fleksibelt individuelt tilpasset og eventuelt afkortet eller forlænget erhvervsuddannelsesforløb.

Erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser

Adgang til en videregående uddannelse kan ifølge bekendtgørelsen om adgang til erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser ske ved, at uddannelsesinstitutionen skal foretage en individuel vurdering af ansøgers kompetencer i de tilfælde, hvor en ansøger søger optagelse på et andet grundlag end de fastsatte adgangskrav. Et bevis for adgang kan betinges af en kvalifikationsprøve eller anden form for individuel bedømmelse, der dokumenterer de nødvendige kvalifikationer. Såfremt der gives tilladelse til optagelse, gælder det kun den ansøgte uddannelse ved den pågældende institution. Reglerne indeholder på denne måde i dag et generelt princip om mulighed for en individuel vurdering.

Mulighed for studieafkortning på baggrund af realkompetencer er ikke systematisk indarbejdet i de videregående grunduddannelser. Afkortning for beståede uddannelseselementer eller dele heraf fra anden dansk eller udenlandsk videregående uddannelse kan ske i henhold til de generelle meritbestemmelser i uddannelsesbekendtgørelserne. Derudover kan institutionerne efter regler fastsat i de enkelte studieordninger give den enkelte merit på grundlag af en faglig vurdering af ækvivalensen mellem de berørte uddannelseselementer. Der er desuden adgang til at aflægge prøver og deltage i anden bedømmelse som selvstuderende, uden at have deltaget i undervisningen, hvis den indgår i en udbudt åben uddannelse.

Bilag 2. RKV-ordningernes aktivitetsudvikling på VEU-området

Af skemaet nedenfor fremgår udviklingen i aktiviteten på RKV-ordningerne inden for de forskellige uddannelsesområder fra 2. halvår 2007 til og med første halvår 2011. Aktivitetstallene stammer fra Ministeriet for Børn og Undervisnings tilskudsindberetninger.

Årselever	2007 2. halvår	2008	2009	2010	2011 1. halvår
Arbejdsmarkedsuddannelser (AMU)*	129	195	297	263	107
Grundlæggende voksenuddannelser (GVU)**	--	14	19	17	12
Almengymnasiale uddannelser	--	2	2	3	3
Almen voksenuddannelse (avu)	--	0,37	0,37	0,7	0,3
VVU- og Diplomuddannelse***	--	1	61	24	3

*Opgørelse er fra AMU-statistikken på www.um.dk

** Aktivitetstallene for grundlæggende voksenuddannelser er årselever og kan ikke omregnes til antal personer, idet forløbenes varighed varierer fra deltager til deltager. I aktivitetstallene indgår ikke ledige deltagere.

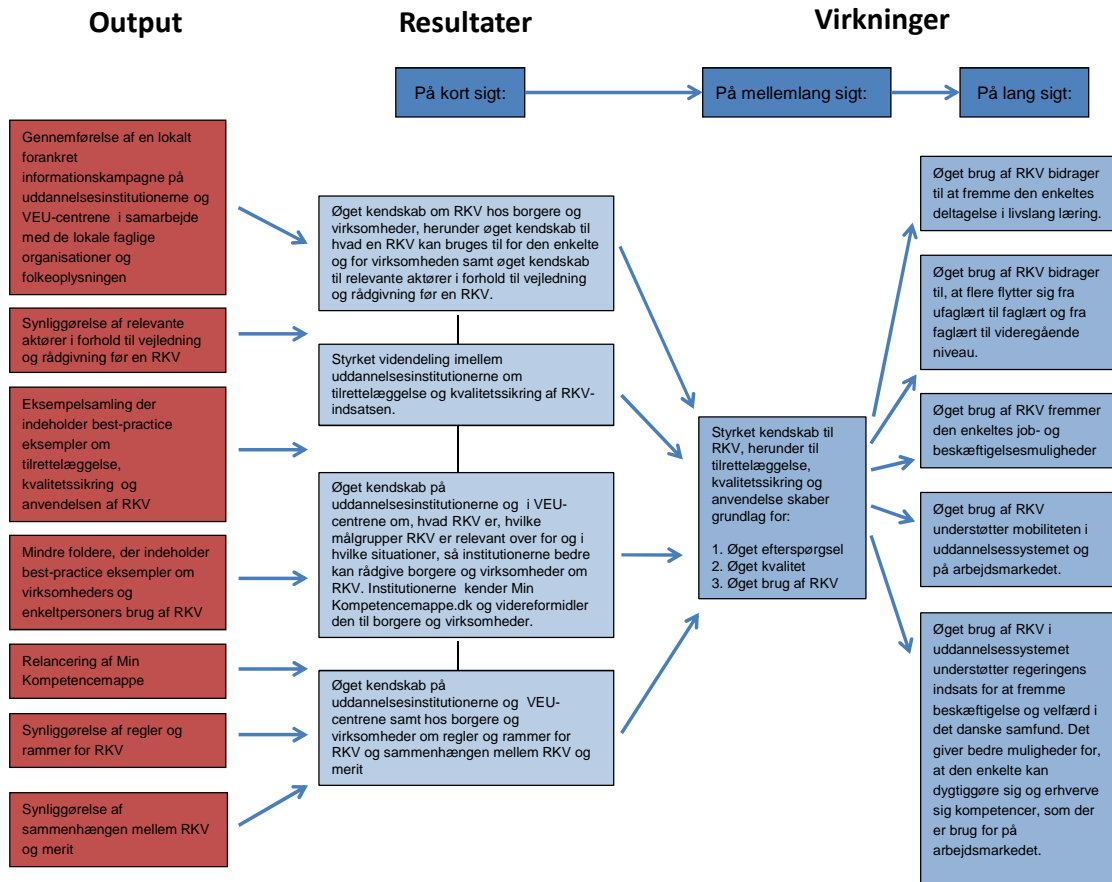
***På VVU- og Diplomområdet opgøres aktiviteten pr. boved – dvs. pr. person. Taxametertilskud udløses, når vurderingen resulterer i en afkortning af uddannelsen på mindst 15 pct. (svarende til et modul). I de tilfælde hvor realkompetencevurderingen fører til et adgangsbevis uden afkortning, udløses der ikke taxameter og dermed registreres der ikke aktivitet. Der er derfor et mørketal for RKV aktiviteten, fordi adgangsbeviset ikke udløser taxameter og dermed ikke indgår i aktivitetstallet. Da RKV inden for DVU oftest bruges til at give personer adgang til en uddannelse, som de tidligere ikke havde adgang til, vil det reelle aktivitetstal formentlig være højere.

Ovenstående skema viser, at aktiviteten på RKV-ordningerne i uddannelserne generelt er begrænset. På AMU, GVU og VVU- og diplomområdet ses en stigning i aktiviteten fra 2008 til 2009 efterfulgt af et fald i aktiviteten frem til 1. halvår 2011. Aktivitetsniveauet er størst på AMU, hvor der i 2010 var 263 årselever.

Det bemærkes, at ovenstående aktivitetstal baserer sig på forskellige opgørelsesmetoder vedrørende RKV-aktiviteten på de enkelte uddannelsesområder, og at tallene er derfor ikke umiddelbart sammenlignelige mellem områderne. Det bemærkes, at aktivitetstallene for ledige ikke indgår i statistikken.

Professionshøjskolernes Rektorkollegium har gjort opmærksom på, at ovenstående aktivitetstal på VVU- og diplomområdet er underestimerede, idet mange professionshøjskoler ikke indberetter deres aktivitet. Professionshøjskolernes Rektorkollegium skønner, på baggrund af en rundspørge hos uddannelsesinstitutionerne, at antallet af udstedte beviser siden 2. halvår 2007 er i omfanget af 425 adgangsbeviser, 130 kompetencebeviser og 5 uddannelsesbeviser.

Bilag 3. Forandringsteori for en kommende informationsindsats

Bilag 4. Kommissorium og arbejdsgruppens sammensætning

Kommissorium og sammensætning af arbejdsgruppen til kortlægnings- og udredningsarbejdet vedr. handlingsplanen for anerkendelse af realkompetencer på VEU-området mv.

Uddannelsesstyrelsen nedsætter en arbejdsgruppe til kortlægnings og udredningsarbejdet i forbindelse med de fire temaer i den tværgående handlingsplan for anerkendelse af realkompetencer på voksen- og efteruddannelsesområdet mv., som er besluttet af undervisningsministeren.

1. Kommissorium for arbejdsgruppen:

- Arbejdet skal sammenfattes i en rapport til drøftelse i uddannelsesrådene (VEU-Rådet, REU, REP og Rådet for de gymnasiale uddannelser) og Folkeoplysningens Dialogforum i 4. kvartal 2011, som derefter forelægges ministeren. Rapporten skal sammenfatte arbejdsgruppens drøftelser og resultater samt forslag til initiativer inden for de fire temaer i handlingsplanen for anerkendelse af realkompetencer på voksen- og efteruddannelsesområdet mv. Indholdet af initiativerne og leverancerne inden for hvert tema uddybes i det følgende.
- Arbejdet vil omfatte deltagelse i en møderække, som fastlægges i en tids- og procesplan, samt udarbejdelse af skriftlige bidrag på baggrund af en skabelon.
- Arbejdsgruppen skal, hvor relevant, anvende og referere til eksisterende undersøgelser i deres bidrag.
- Arbejdsgruppens anbefalinger og forslag må ikke medføre permanent øgede offentlige udgifter.

2. Temaer for arbejdsgruppens arbejde:

1. Kortlægning af vejlednings- og rådgivningsaktiviteterne før en RKV (før-fasen)

Under dette tema skal arbejdsgruppen skabe overblik over de eksisterende afklarings- vejlednings- og rådgivningsordninger i forhold til muligheden for at få en realkompetencevurdering.

Arbejdsgruppen skal udarbejde bidrag til en rapport, der

- Beskriver de eksisterende afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordninger i forhold til muligheden for at få en RKV på en uddannelsesinstitution og de eksisterende afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordninger, som henviser borgerne videre til at få en RKV i det formelle uddannelsessystem. Der skal kort redegøres for ordningernes formål, rammer og målgrupper samt finansiering.
- Beskriver udfordringer og eventuelle barrierer tilknyttet de enkelte ordninger samt udfordringer og barrierer for samspillet mellem afklarings-, vejlednings- og rådgivningsordningerne inden for og på tværs af uddannelsesinstitutionerne og andre aktører som jobcentre, a-kasserne, de faglige foreninger og i folkeoplysningen.

- Indeholder forslag til, hvordan samspillet mellem VEU-centrene herunder AMU-udbydere og VUC-centrene, Professionshøjskolerne, Erhvervsskolerne, Studievalg og e-vejledningens afklarings-, vejlednings- og rådgivningsindsats kan styrkes i fremtiden.
- Indeholder forslag til, hvordan samspillet med de andre systemer kan styrkes fremadrettet.

Arbejdsgruppens medlemmer skal levere et skriftlig bidrag til dette tema. Sekretariatet udarbejder en skabelon for de skriftlige bidrag.

2. Udredning af mulighederne for at RKV-ordningerne i uddannelserne kan få et bredere sigte herunder et erhvervs- og beskæftigelsessigte

Under dette tema skal arbejdsgruppen bidrage til en afklaring af interessenters ønske om at udvide RKV-ordningerne. Arbejdsgruppen skal udarbejde bidrag til en rapport, der

- Beskriver hvilke behov virksomhederne og borgerne har, som ikke imødekommes af de eksisterende RKV-ordninger.
- Beskriver hvilke kompetencer og hvilken vurderingsstandard og dokumentationsform, der ønskes.
- Indeholder forslag til, hvordan dette ønske kan imødekommes, herunder i forhold til de relevante aktørers kompetence, og forslag til finansiering
- Eventuelt inddrager erfaringer og bruger eksempler fra udlandet.

Arbejdsgruppens medlemmer skal levere et skriftlig bidrag til dette tema. Sekretariatet udarbejder en skabelon for de skriftlige bidrag.

3. Kvalitetssikring af RKV-arbejdet med særlig fokus på udvikling af et kodeks for anerkendelse af realkompetencer

Under dette tema skal arbejdsgruppen udarbejde forslag til styrkelse af kvalitetssikring af arbejdet med anerkendelse af realkompetencevurdering på uddannelsesinstitutionerne, der herunder angiver:

- Kvalificere form og indhold i kvalitetskodeks for anerkendelse af realkompetencer på baggrund af et oplæg.
- Forslag til, hvordan organiseringen af arbejdet med realkompetencevurdering på institutionerne kan styrkes med henblik på at bidrage til øget kvalitet på området, som forholder sig til, hvordan eventuelt VEU-centrene og Professionshøjskolerne samt Erhvervsskolerne kan organisere arbejdet inden for og på tværs af uddannelsesinstitutionerne, og hvorvidt det er hensigtsmæssigt at samle arbejdet med anerkendelse af realkompetencer på færre uddannelsesinstitutioner.

4. En styrket informationsindsats

Under dette tema skal arbejdsgruppen:

- Udarbejde forslag til og kvalificere formen og indholdet i en informationsindsats

- Drøfte og vurdere, hvilken form for information, der skal være offentlig tilgængelig f.eks. i form af procedurer og standarder, og hvilke krav, der skal være til den enkelte uddannelsesinstitutionens offentliggørelse af oplysningerne på f.eks. institutionens hjemmeside.

3. Organisering og sammensætning:

Arbejdsgruppen består af eksternt udpegede medlemmer fra arbejdsmarkedets parter, repræsentanter fra uddannelsesinstitutionerne, folkeoplysningen og medlemmer internt fra Uddannelsesstyrelsen.

Lisbeth Bang Thorsen fra Uddannelsesstyrelsen er formand for arbejdsgruppen.

Medlemmer af arbejdsgruppen:

Repræsentanter fra arbejdsmarkedets parter	Arbejdstagersiden	Anne Bruvik-Hansen, LO Martin Grønbæk, HK Frank Juncker, 3 F Gitte Vind, FOA Erling Jensen, Dansk Metal Jørgen Pater, FTF
	Arbejdsgiversiden	Ann B. Poulsen, DA Niels Henning Holm Jørgensen, Dansk Industri Svend Berg, Dansk Erhverv Charlotte Enevoldsen, Finanssektorens Arbejdsgiverforening
Repræsentanter fra uddannelsesinstitutionerne	Professionshøjskolernes Rektorkollegium	Kirsten Aagaard, NVR
	Danske Erhvervsskoler	Kirsten Jensen, IBC International Business College
	Danske Erhvervsskoler	John Vinsbøl, Selandia
	SOSU-Lederforeningen	Bente Lyngbo, SOSU Greve
	VUC-Lederforeningen	Anette Holst, VUC Roskilde
Folkeoplysningsområdet	Den folkeoplysende voksenundervisning og det folkeoplysende foreningsarbejde	Randi Jensen, DFS Bente Ryberg, DUF (udtrådt af arbejdsgruppen)
Uddannelsesstyrelsen	Kontor for arbejdsmarkedsuddannelser	Lisbeth Bang Thorsen, Formand for arbejdsgruppen
	Almen voksenuddannelse og de almen-gymnasiale fag	Ulla Næsgaard
	Vejledningsområdet	Hanne Woller
	Sekretariat	Benedikte Maul Andersen Mette Hartvig

Uddannelsesstyrelsen varetager mødeledelse og sekretariatsfunktionen for arbejdsgruppen.